



РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ФИНАНСИИ

**Годишен извештај за следење на
спроведувањето на Програмата за реформа на
управувањето со јавни финансии
за периодот јануари - декември 2024 година**

јули 2025, Скопје

Акроними и кратенки

АМС	Системот за управување со ревизија
БДП	Бруто домашен производ
БЈН	Биро за јавни набавки
ДЕУ	Делегација на Европска унија
ДЗР	Државниот завод за ревизија
ДЗС	Државен завод за статистика
ДКЖЈН	Државна комисија за жалби по јавни набавки
ЕУ	Европска Унија
ЕК	Европска комисија
ПЕР	Програма за економски реформи
EUROSAI	Европска организација на врховни ревизорски институции
ЕСПЕО	Електронски систем за известување и евидентирање на обврските
ЕНЕР	Единствен национален електронски регистар
ИПА	Инструмент за претпристапна помош
ИИСУФ	Интегриран информациски систем за управување со финансии
ИТ	Информатичка технологија
ИНТОСАИ	Меѓународната организација на врховни ревизорски институции
ИТО	Интегрирана тарифна околина
ИДИС	Интегриран Даночен Информациски Систем
ИКТ	Информатичко комуникациска технологија
ИФЕС - IFES	Меѓународна фондација за изборни системи
ЈПП	Јавно приватно партнерство
КРИ	Конечен ревизорски извештај
МАНУ	Македонска Академија на науките и уметностите
МФ	Министерството за финансии
МЕТ	Министерството за економија и труд
МИОА	Министерство за информатичко општество и администрација
ММФ	Меѓународен монетарен фонд
НАО	Националната ревизорска институција
НБРСМ	Народна Банка на Република Северна Македонија
НДИ	Национален институт за демократија
НПАА	Национална програма за усвојување на правото на Европската Унија
ОЕСР (OECD)	Организација за економска соработка и развој
ПИМА	Проценка за управување со јавни инвестиции
ПЕР	Програма за економски реформи
ПЕФА	Проценката на јавните расходи и финансиската отчетност
ППРУ (SIGMA)	Поддршка за подобрување на раководењето и управувањето

CIPFA	Овлатен институт за јавни финансии и сметководство
CEF	Центарот за извонредност во финансии
CCA	Спогодбата за стабилизација и асоцијација
СБ	Светска банка
SECO	Државен секретаријат за економски прашања
SEED	Системска размена на електронски податоци
CPГ	Секторска работна група
PJA	Реформа на јавната администрација
TAEKS - TAIEХ	Инструмент за техничка помош и размена на информации
УЈФ	Управување со јавни финансии
УЈП	Управата за јавни приходи
УНДП	Програмата за развој на Обединетите нации
УСАИД	Агенција на САД за меѓународен развој
ЦУРСМ	Царинската управа на Република Северна Македонија
ЦУ	Царинска управа
ЦЕФТА	Централноевропски договор за слободна трговија
ЦЕХ	Централна единици за хармонизација
ЦУРСМ	Царинска управа на Република Северна Македонија
ЧР	Човечки ресурси
WFD	Фондацијата за демократија на Вестминстер

Содржина

Вовед	6
1. Позадина	6
2. Поврзаност со стратешки документи	11
2.1. Политики, стратегии и програми поврзани со УЈФ	11
2.2. Стратегии за подобласти на УЈФ	17
3. Поврзаност со надворешни процени	25
4. Координација на развојни партнери	25
5. Човечки, ИТ и финансиски ресурси - административни капацитети	30
6. Збирен преглед на постигнатиот напредок во спроведувањето на Програмата во текот на периодот на известување	32
Столб I - Економска анализа, макроекономска и фискална рамка	32
Приоритет 1. Предвидување и известување на приходите	32
Приоритет 2. Економска анализа и макроекономско предвидување	33
Приоритет 3. Зајакнување на управувањето со јавен долг	36
Столб II - Мобилизација на приходи	38
Приоритет 1. Даночна и царинска политика	38
Приоритет 2. Даночна администрација	42
Приоритет 3. Царина	47
Столб III - Планирање и буџет	52
Приоритет 1. Буџетско планирање	52
Приоритет 2. Зајакнато управување со јавни инвестиции	54
Приоритет 3. Ефективни инструменти согласно Планот за забрзан економски раст	55
Столб IV - Јавни набавки	56
Приоритет 1. Политика за јавни набавки	56
Приоритет 2. Јавно приватно партнерство (ЈПП)	58
Приоритет 3. Механизам за жалба	59
Столб V - Интегрирани јавни финансии	60

Приоритет 1. Спроведување на Интегриран информациски систем за управување со финансии (ИФМИС) за поддршка на спроведувањето на реформите за управување со јавните финансии и Законот за буџети	60
Приоритет 2. Зајакнување на сметководство на буџетите и буџетските корисници	61
Приоритет 3. Академија за јавни финансии	62
Столб VI - Јавна внатрешна финансиска контрола	64
Приоритет 1. Финансиско управување и контрола	64
Приоритет 2. Внатрешна ревизија	65
Приоритет 3. Финансиска инспекција	65
Столб VII - Надворешна контрола и парламентарен надзор	66
Приоритет 1. Надворешна ревизија	66
Приоритет 2. Парламентарен надзор	86
Столб VIII - УЈФ на локално ниво	91
Приоритет 1. Фискална децентрализација	91
Приоритет 2. Финансиска дисциплина, транспарентност и отчетност на локално ниво	92
7. Следење и координација	94
8. Финансирање на ПФМ Програмата за 2024 година	96
Прилози:	98
Прилог 1: Матрица за следење на ПФМ Програмата за 2024 година	98
Прилог 2: Процена на ризикот за Програмата за реформа на УЈФ за 2024 година	98
Прилог 3: Селектирани резултати постигнати во периодот 2022-2024	98

Вовед

Извештајот за следење на реализацијата на Програмата за реформа на управувањето со јавни финансии за периодот од јануари до декември 2024 година, беше подготвен од страна на Министерството за финансии (МФ) на Република Северна Македонија, со активно учество на другите ресорни министерства и институции застапени во Секторската работна група за УЈФ: Министерството за енергетика рударство и минерални сировини, Државниот завод за ревизија (ДЗР), Царинската управа на Република Северна Македонија (ЦУРСМ), Управата за јавни приходи (УЈП), Бирото за јавни набавки (БЈН), Државна комисија за жалби по јавни набавки (ДКЖЈН). Процесот на подготовка на извештајот беше инициран во крајот на декември 2024 г. и финализиран до крајот на јануари 2025 година. Извештајот беше подготвен врз основа на упатство за известување, вклучувајќи рокови и обрасци за известување, подготвени од Одделението за ИПА и НПАА при Министерството за финансии (единица за координација), што ја олеснува консолидацијата и презентирањето на информациите за известување за реформата на УЈФ.

Со извештајот се обезбедуваат информации за напредокот постигнат при спроведување на реформските активности во периодот од јануари до декември 2024 година.

1. Позадина

Програмата за реформа на УЈФ за периодот 2022 - 2025 година и Акцискиот план за спроведување на Програмата за 2022 година беа усвоени од страна на Владата на Република Северна Македонија на 21 јуни 2022 година.

Програмата за реформа на управувањето со јавните финансии 2022-2025 година (во понатамошниот текст: Програмата) беше продолжение на претходната Програма за периодот 2018 - 2021 година и резултираше со потребата од продолжување на реформите во оваа област. Станува збор за амбициозен потфат кој ги опфаќа сите аспекти на УЈФ: економска анализа, макроекономска и фискална рамка, мобилизација и наплата на приходи, планирање на буџетот, управување со јавни инвестиции, јавни набавки вклучувајќи ЈПП, воспоставување интегриран информациски систем за финансиско управување (ИФМИС), Академија за јавни финансии, буџетско сметководство, јавна внатрешна финансиска контрола, надворешна контрола и парламентарен надзор и УЈФ на локално ниво.

Целта на Програмата е подобрување на фискалната рамка, зајакнување на процесот на планирање, извршување и известување за јавните финансии, зголемување на наплатата на приходите, подобрување на системот на јавни набавки и зајакнување на внатрешната и надворешната контрола преку зголемување на транспарентноста и отчетноста во работењето се идентификувани како една од клучните цели на Владата, што треба да обезбеди забрзан и одржлив економски раст, повисок животен стандард и квалитет на живот на граѓаните. Тоа вклучува одржување стабилен буџет на долг рок, притоа продолжувајќи со обезбедувањето квалитетни и брзи услуги за граѓаните и деловните субјекти, преку модерна и ефикасна јавна администрација, базирана на дигитализација. Понатамошното подобрување на управувањето со јавните финансии е неопходно не само за поткрепување на мерките насочени кон фискална консолидација и структурни реформи, туку и како процес кој го подобрува квалитетот на јавната администрација и обезбедува атрактивна и посакувана средина за инвеститорите. Владата, исто така, разви потсистемски реформски стратегии во областите на јавна внатрешна финансиска контрола и даночен систем.

Она што е важно за пристапниот процес е дека Програмата за реформа на УЈФ ќе го поддржи дијалогот со ЕУ и ќе помогне во поефикасно користење на средствата од ЕУ преку македонските институции, на патот за пристапување во ЕУ. Стабилно управување со јавните финансии е клучниот предуслов во процесот на европска интеграција и е поврзан со голем број преговарачки поглавја (Поглавје 5 - Јавни набавки, Поглавје 16 - Оданочување, Поглавје 17 - Економска и монетарна политика, Поглавје 18 - Статистика, Поглавје 29 - Царинска унија, Поглавје 32 - Финансиска контрола и Поглавје 33 - Финансиски и буџетски одредби).

Спроведувањето на структурните реформи преку квалитетни и здрави економски политики во сите сфери, пред се фискална политика со умерено ниво на фискален дефицит, но одржливо ниво на јавен долг за ефикасно, транспарентно и модерно управување со јавните финансии, е од клучна важност за стабилен, одржлив развој, подобрување на конкурентноста на македонската економија и остварување подобри економски резултати во иднина, како и благосостојба на граѓаните на Република Северна Македонија.

Во рамките на Програмата за реформа на УЈФ предвидени се 8 столбови со 22 приоритети:

Столб I - Економска анализа, макроекономска и фискална рамка

- Приоритет 1. Предвидување и известување на приходите
- Приоритет 2. Економска анализа и макроекономско предвидување
- Приоритет 3. Зајакнување на управувањето со јавен долг

Столб II - Мобилизација на приходи

- Приоритет 1. Даночна и царинска политика
- Приоритет 2. Даночна администрација
- Приоритет 3. Царина

Столб III - Планирање и буџет

- Приоритет 1. Буџетско планирање
- Приоритет 2. Зајакнато управување со јавни инвестиции
- Приоритет 3. Ефективни инструменти согласно Планот за забрзан економски раст

Столб IV - Јавни набавки

- Приоритет 1. Политика за јавни набавки
- Приоритет 2. Јавно приватно партнерство (ЈПП)
- Приоритет 3. Механизам за жалба

Столб V - Интегрирани јавни финансии

- Приоритет 1. Спроведување на Интегриран информациски систем за управување со финансии (ИИСУФ) за поддршка на спроведувањето на реформите за управување со јавните финансии и Законот за буџети
- Приоритет 2. Зајакнување на сметководство на буџетите и буџетските корисници
- Приоритет 3. Академија за јавни финансии

Столб VI - Јавна внатрешна финансиска контрола

- Приоритет 1. Финансиско управување и контрола
- Приоритет 2. Внатрешна ревизија
- Приоритет 3. Финансиска инспекција

Столб VII - Надворешна контрола и парламентарен надзор

- Приоритет 1. Надворешна ревизија
- Приоритет 2. Парламентарен надзор

Столб VIII - УЈФ на локално ниво

- Приоритет 1. Фискална децентрализација
- Приоритет 2. Финансиска дисциплина, транспарентност и отчетност на локално ниво

Програмата за реформа на УЈФ 2022 - 2025 беше предмет на среднорочен преглед на целите и индикаторите, што се спроведе на крајот од 2023 година, од страна на ОЕЦД – СИГМА со поддршка од ЕУ со што се даде продолжување на Програмата за 2 дополнителни години, до 2027 година.

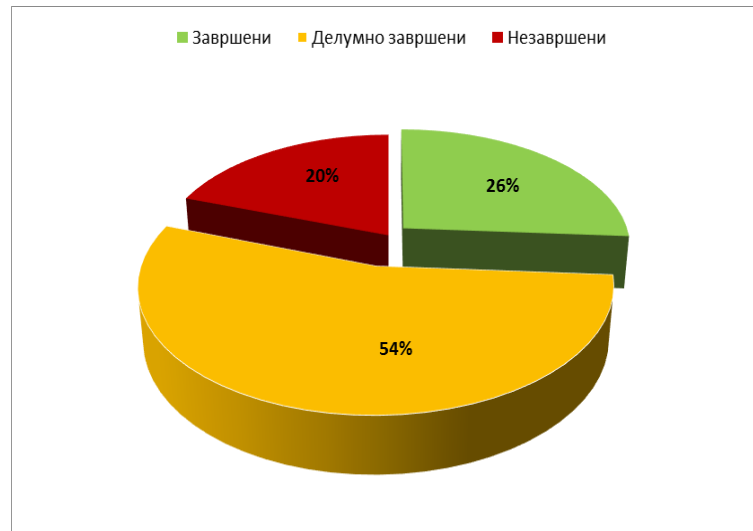
Нацрт - Програмата за реформа на управувањето со јавни финансии за периодот 2024 – 2027 година беше објавена на веб-страницата на Министерството за финансии на 5 март 2024 година, на англиски јазик. Јавната консултација се одржа во форма на состанок на СРГ за УЈФ на 21 март 2024 година, со учество на релевантните засегнати страни (донаторска заедница, граѓански организации, МФИ, локални власти и други засегнати страни), со цел активно да се придонесе во процесот на утврдување и имплементација на реформските приоритети.

Во април 2024 година, Нацрт Програмата за реформи на УЈФ 2024-2027 година со Нацрт Акцискиот план за 2024 година беше доставена до Владата, но истата не беше усвоена.

Дополнително, по завршување на изборниот процес се изврши усогласување на документите со Програмата на Владата 2024-2028 година за што беа подготвени нови документи и тоа: Нацрт Програма за реформа на УЈФ 2025 - 2028 година со Нацрт Акциски план за 2025. По усвојувањето на документите од Владата и одобрување на Советот за УЈФ ќе се подготвуваат извештаи за статусот на реализација на активностите опфатени со Акциски план за 2025 година.

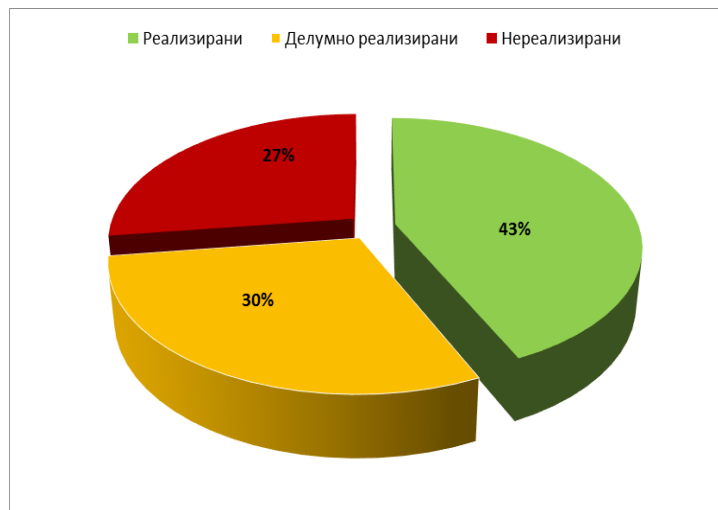
Додека, статусот на спроведување на активностите опфатени во тековната Програма за реформи на УЈФ за 2024 година е како што следи: од 92 активности завршени се 24 активност, во процес на спроведување се 50 активности, додека 18 активности не се завршени (сè уште не се започнати), што во однос на процентот на спроведени активности е прикажано како што следи:

Процент на спроведени активности во периодот на известување од јануари - декември 2024 година



Во врска со остварувањето на таргетите за показателите за 2024 година на ниво мерки, состојбата е следна: од 81 таргети за показатели на ниво на мерки реализирани се 35 таргети за показатели, 24 таргети за показатели се делумно реализирани, додека пак 22 не се реализирани.

Процент на остварени таргети за показатели на ниво на мерки во периодот на известување од јануари - декември 2024 година



Во врска со остварувањето на таргетите за показателите за 2024 година на ниво приоритети, состојбата е следна: од 33 таргети за показатели на ниво на приоритети остварени се 15 таргети за показатели, 12 таргети за показатели се делумно остварени, додека пак 6 не се остварени.

Процент на остварени таргети за показатели на ниво на приоритети во периодот на известување од јануари - декември 2024 година



Деталниот статус на остварување на таргетите за показателите за 2024 година и статусот на спроведување на планираните активности се прикажани во Анекс 1: Матрица за показатели на успешност за Програмата за реформа на

Ажурираната процена на ризикот за Програмата за реформа на УЈФ за 2024 година е прикажана во Прилог 2.

2. Поврзаност со стратешки документи

Националните власти продолжуваат да одржуваат непосредна координација на сите стратегии и политики за потсистемите за УЈФ, како и со сите други релевантни национални стратегии.

2.1. Политики, стратегии и програми поврзани со УЈФ

Програмата за реформа на УЈФ за периодот 2022 - 2025 година ги зема предвид сите релевантни документи во областа на европската интеграција, започнувајќи од Спогодбата за стабилизација и асоцијација (ССА) помеѓу Европските заедници и

нивните земји членки од една страна, и Република Северна Македонија од друга страна, како и сите релевантни национални стратешки документи во оваа област.

Стратешки одговор за ИПА III

Приоритетите утврдени во Програмата за реформа на УЈФ се во согласност со приоритетите за финансиска помош на ЕУ со цел поддршка на Република Северна Македонија на својот пат за пристапување во ЕУ наведени во Стратешкиот одговор за ИПА III, кој го покрива периодот 2021 - 2027 година.

Со цел зајакнување на системот на јавни финансии, унапредување на транспарентноста, отчетноста, фискалната дисциплина и ефикасноста во прибирање, управување и користење на јавните ресурси, ИПА планира да инвестира во спроведување и подобрување на реформските стратегии со цел да се обезбеди фискална одржливост и стабилно управување со јавните финансии по примерот на ЕУ, подобрување на капацитетот за мобилизација на приходите во земјата и ефективно управување со јавните средства преку подобрување на стабилноста, ефикасноста и квалитетот на системот за наплата на приходи (даночен систем и политика и царински систем), вклучувајќи воведување зелено оданочување, зајакнување на веродостојноста на буџетското планирање, понатамошна поддршка на спроведувањето на ИФМИС, планирање и управување со јавни инвестиции, подобрување на управувањето со средства и обврски, зајакнување на фискалната стратегија и на буџетот засновани на политики, подобрување на јавните набавки преку поддршка на спроведувањето на севкупна стратегија за развој на системот за јавни набавки, вклучувајќи ги аспектите на иновативни, зелени и социјални јавни набавки, зајакнување на ЈПП за концесии, зајакнување на внатрешната контрола, зајакнување на децентрализираната раководна отчетност, зајакнување на сметководството и на известувањето, зајакнување на надворешната ревизија.

Програма за економски реформи (ПЕР)

Програмата за економски реформи (ПЕР) 2024-2026 се достави до Европската комисија (ЕК) на 17.02.2024¹. Согласно Оценката на ЕК на ПЕР 2024-2026², спроведувањето на Заедничките заклучоци усвоени во рамки на ЕКОФИН дијалогот со ЕУ во мај 2023 година, е оценето како „делумно“, со резултат од 55,6%.

¹ <https://finance.gov.mk/wp-content/uploads/2024/01/ПЕР-2024-2026-MK.pdf>

² https://economy-finance.ec.europa.eu/publications/2024-economic-reform-programmes_en

Доколку се расчленат по препораки, кај оние кои се однесуваат на макро-фискалната политика, како целосно спроведени се оценети усвоените даночни политики од страна на Собранието и справување со ценовните движења од страна на Народната банка. Како значително спроведени се оценети поддршката на населението и граѓаните за справување со енергетската криза и донесената фискална стратегија која предвидува намалување на дефицитот до 3% во 2026. Делумно спроведување е оценето поради потребата од јакнење на капацитетите на Секторот за управување со јавни инвестиции во МФ и сè уште не усвоените Уредбата со која ќе се уреди оценувањето на јавните инвестиции и Законот за ЈПП; нецелосна екипираност на Фискалниот совет, не е променет Законот за Народна банка со кој вработените од НБ се иземаат од статусот административни службеници. Ограничен напредок е оценет во делот на ребалансот на буџетот за 2023, каде спротивно препораките на ММФ, пренаменетите средства не се распределни за Коридор8/10д, туку за повисоки плати во администрација, пензии, здравствениот фонд.

Економско – финансискиот дијалог во однос на ПЕР 2024-2026 се одржа во мај 2024 година. Препораките беа во однос на: Спроведување на Буџетот за 2024 година како што е усвоен и да се обезбеди исполнување на фискалните цели; Зајакнување на административните капацитети за редовно подготвување и објавување на извештај за даночните расходи и да се истражат сите опции за понатамошно проширување на даночната основа; Воведување на интегриран пристап за намалување на акумулирање на заостанатите неплатени обврски на субјектите од јавниот сектор, преку воспоставување Интегриран информациски систем за финансиско управување (ИФМИС) и воспоставување на ефективен систем за следење на фискалните ризици во Министерството за финансии, вклучувајќи ги и фискалните ризици кои произлегуваат од државните претпријатија и неплатените обврски; Навремена имплементација на новиот Закон за буџети во целост до 2025 година и донесување на потребните подзаконски акти; За подобрување на управувањето со јавните инвестиции, да се усвои методологија/насоки за оценување на проектите, во согласност со препораките на ММФ и Светска банка, и да се обезбедат доволно обуки на вработените во новиот Сектор за управување со јавни инвестиции при Министерството за финансии; донесување на Законот за ЈПП.

ПЕР 2025-2027, по усвојување од страна на Владата³, ќе се достави до ЕК најдоцна до 15 јануари 2025 година, согласно Водичот на ЕК.

Национална стратегија за спречување на корупцијата и судирот на интереси 2021-2025

Со реализацијата на целите и мерките од стратегијата треба да се обезбеди подигнување на довербата во институциите на системот, ефикасно користење на јавните ресурси и јакнење на демократијата, општествените вредности и остварување на човековите права.

Во Стратегијата се дијагностицирани и селектирани приоритетните проблеми кои генерираат висок ризик од корупција и се идентификувани мерки за нивно надминување. Проблемите и мерките што оваа стратегија ги предвидува се систематизирани во областа на јавните набавки, вработувања во јавниот сектор, политички систем, правосудство, органи за спроведување на законот, здравство, труд и социјална политика, урбанизам и просторно планирање, животна средина, земјоделство, спорт, економија и бизнис, јавни претпријатија, медиуми и граѓанско општество.

Стратегија за реформа на јавната администрација (РЈА) 2023-2030

Реформата на јавната администрација преставува централна област од Кластерот „Основи“ кој е клучен за напредокот во преговорите со ЕУ и затоа реформата на јавната администрација останува еден од клучните приоритети на Владата. Со оглед дека времетраењето на преговорите за полноправно членство зависат од брзината со која се спроведуваат реформите во државата подготвена е нова Стратегија за реформа на јавната администрација (2023-2030), во временски период до кога се очекува Република Северна Македонија да стане полноправна членка на ЕУ се поставува следната визија: деполитизирана, ефикасна, ефективна и отчетна јавна администрација која обезбедува квалитетни политики и лесно достапни услуги за граѓаните и деловните субјекти. Работата на јавната администрација се темели на европските начела и вредности и придонесува кон одржлив економски раст, владеење на правото, социјална кохезија и

³ На седницата на 14 јануари 2025 година, Владата ја усвои нацрт-Програмата за економски реформи 2025-2027 година, која е официјално доставена до Европската комисија на 15 јануари 2024 година и објавена на веб-страницата на МФ:

<https://finance.gov.mk/wp-content/uploads/2025/01/%D0%9F%D0%95%D0%A0-2025-2027-%D0%9C%D0%9A-1.pdf>

благосостојба. Стратегијата за реформа на јавната администрација (2023-2030) со Акциски план 2023-2026 беше усвоена на 166-та седница на Владата на Република Северна Македонија одржана на 11 јули 2023 година. Истата беше презентирана на 20.09.2023 година на настан организиран од Министерството за информатичко општество и администрација (МИОА) во соработка со СИГМА. На настанот беше презентирана новата стратегија, процесот на изработка и механизмите за имплементирање и следење, како и клучните цели и приоритети до 2030 година по приоритетни области.

Со цел презентација и дискусија на стратешките приоритети на секторот реформа на јавна администрација и подобра координација на поддршката на донаторите и националните активности во овој сектор, на 05.07.2023 година МИОА во соработка со Секретаријатот за европски прашања и Проектот за „Поддршка за реформи во политиките, пристапување и ефективност“ одржа пленарен состанок на секторската работна група за РЈА во просториите на Владата на Република Северна Македонија.

Реформата на јавните финансии е еден од клучните столбови на реформата на јавната администрација (РЈА), и како таква е вградена во Стратегијата за РЈА и Акцискиот план за спроведување на Стратегијата за РЈА. Земајќи предвид дека модерната јавна администрација е основа за ефикасно и ефективно управување со јавните финансии, при подготовката на Програмата за реформа на УЈФ и Стратегијата за РЈА, се обезбедува целосна кохерентност и усогласување на двата стратешки документа. Посебно внимание се посвети на капацитетот на човечките ресурси, капацитетите за планирање на политиките, електронските услуги, обезбедувањето услуги и насочувањето кон координација на резултатите во однос на подобрување на раководната одговорност, зајакнување на внатрешната контрола и подобрување на транспарентноста. Освен тоа, поврзаноста помеѓу овие два стратешки документа дополнително се зајакна со учеството на министерот за информатичко општество и администрација во процесот на управување и координација на Програмата за реформа на УЈФ, како член на Советот за УЈФ, и членството во Секторската работна група за УЈФ, на тој начин обезбедувајќи конзистентност и комплементарност во спроведувањето на двете стратегии. Исто така, реформите за УЈФ се ставени на агендата на процесот за следење на ССА, поконкретно, напредокот во спроведувањето на реформите се дискутира во текот на средбите на Специјалната група за реформа на јавната администрација. Покрај тоа, агендите и на дијалогот за политики за УЈФ и на Специјалната група за РЈА се

усогласени. На 22.09.2023 МИОА и Министерството за финансии во соработка со СИГМА организираа работилница за подобрување на координацијата помеѓу реформите во јавната администрација и управувањето со јавните финансии во Северна Македонија. Работилницата беше наменета за службениците вклучени во следењето на спроведувањето на Стратегијата за РЈА и Програмата за реформи во УЈФ.

Министерството за информатичко општество и администрација (МИОА) на 18.01.2024 година одржа обука со контакт лицата за реформа на јавна администрација, како и со лицата кои беа вклучени во активностите на оценската мисија на СИГМА. На оваа обука беше презентирана и ИТ алатка за следење на имплементацијата на Стратегијата за реформа на јавната администрација од страна на експерт ангажиран од РеСПА.

Во јануари 2024 година МИОА во соработка со СИГМА организираше две работилници за спроведување на оценската мисија согласно начелата на јавната администрација на СИГМА. Едната наменета за претставниците од соодветните надлежни органи кои беа вклучени во меѓуресорската работна група за спроведување на оценската мисија. Додека, другата работилница беше наменета за лицата кои внесуваа податоци во информатичкиот систем на СИГМА потребни за оценската мисија.

На 18.04.2024 МИОА организираше обука наменета за лицата задолжени за внесување на податоци во ИТ алатката. Следствено, Годишниот извештај за имплементацијата на Акцискиот план на Стратегијата за реформа на јавна администрација 2023-2030 за 2023 година е подготвен со помош на оваа алатка.

Согласно изменувањата и дополнувањата на Законот за организација и работа на органите на државната управа (Службен Весник на Република Северна Македонија бр. 121/24 од 10.06.2024 година), Министерството за информатичко општество и администрација се трансформираше како Министерство за дигитална трансформација (МДТ) и Министерство за јавна администрација (МЈА) со надлежности утврдени со истиот. Врз основа на наведените законски измени, надлежностите поврзани со координирањето на Стратегијата за реформа на јавна администрација.

На 17.12.2024 се одржа 13тиот состанок на Специјалната група за реформа на јавна администрација. Со состанокот, од страна на Европската Унија, копретседаваше

претставник од Генералниот директорат за соседство и преговори за проширување на Европската комисија, а од страната на Република Северна Македонија, претставници од Министерството за јавна администрација. Заклучоците од овој состанок, Европската комисија дополнително ќе ги достави.

На 25.12.2024 се одржа втората седница на Секретаријатот за реформа на јавна администрација која беше прва во овој состав, по донесувањето на последните законските измени и дополнувања на Законот за организација и работа на органите на државната управа (ЗОРОДУ).

2.2. Стратегии за подобласти на УЈФ

Стратегиите развиени согласно различните потсистеми за УЈФ се координирани и во согласност со Програмата за реформа на УЈФ.

Стратегијата за реформа на даночниот систем се однесува на 5 годишен период (2021-2025) следејќи ги роковите со останатите стратешки документи на Министерството и органите во состав. Стратегијата содржи пет приоритети (1 - Поголема праведност во оданочувањето, 2 - Поголема ефикасност и ефективност на даночниот систем за подобра наплата на приходите, 3 - Зголемена даночна транспарентност, 4 - Подobar квалитет на услугите, 5 - Воведување еколошко-зелено оданочување) и истите се однесуваат на креаторите на даночната политика и органите кои ги администрираат јавните приходи во периодот 2021-2025 година, заедно со нивните клучни активности, резултати, одговорни субјекти и клучни индикатори за учинок.

Стратегија за унапредување на системот за јавните набавки во Република Северна Македонија 2022-2026 година

Стратегијата за унапредување на системот на јавните набавки во Република Северна Македонија 2022-2026 година е усвоена од ВРСМ во март 2022 година.

Стратегијата е сеопфатна и ги спојува активностите на клучните институции во системот за јавни набавки во земјата односно Бирото за јавни набавки, Државната комисија за жалби по јавни набавки, Државниот завод за ревизија, Комисијата за заштита на конкуренцијата, Државната комисија за спречување на корупцијата и Министерството за економија. Со Стратегијата се утврдени неколку приоритетни области, вклучително и подобрување на правната, институционалната рамка и правната заштита; е – набавки; ЈПП; мерки за борба против корупција; зелени,

социјални аспекти и иновации во набавките; како и зајакнување на административните капацитети и професионална обука за лицата кои работат во областа на јавните набавки.

Стратегијата се спроведува преку годишни акциски планови. За следење на спроведувањето на Стратегијата е формирано Координативно тело, со кое раководи Директорот на Бирото за јавни набавки, а се состои од претставници од сите институции вклучени во спроведувањето на Стратегијата. Според Годишниот извештај за следење на спроведувањето на Стратегијата за 2022 година, реализацијата на активностите е 68%. Годишниот извештај за следење на спроведувањето на Стратегијата за 2023 година и Годишниот акциски план за 2025 година се подготвени и истите ќе бидат доставени во владина постапка за ниво усвојување.

Стратешкиот план на УЈП за периодот 2025-2027 година е согласност со ПФМ Програмата.

Основните стратешките приоритети и цели на УЈП во периодот 2025 – 2027 година се остваруваат преку следните програми

Програма 1: Даночна администрација, Потпрограма I. Силна администрација-здрава кондиција, Програма 2: Даночни обврзници, Потпрограма I. Кооперативно кон заедничката цел, Програма 3: Даночни приходи, Потпрограма I. Интегрирана усогласеност, Потпрограма II. Доследно против неусогласеноста; Програма 4: Дигитална трансформација, Потпрограма I. Транзиција во дигиталното општество. Планот содржи активности кои се во целосна конзистентност со планираните активности во рамките на Приоритет 2 – Даночна администрација од Програмата.

Реформска програма на УЈП 2025 -2028 година со назив „Транзиција во дигиталниот свет“

Цел на програмата е, преку дигитализирање на сите функции на УЈП, со примена на модерна информациска и комуникациска технологија и обезбедување на сигурен и безбеден информациски систем, УЈП да се трансформира во флексибилна, ефикасна, ефективна и сервисно ориентирана даночна администрација. Приоритети на Програмата се:

- Приоритет 1: Консолидирана електронска даночна администрација (е-УЈП);
- Приоритет 2: Платформа за аналитички капацитет на УЈП; и

- Приоритет 3: Безбедност, стабилност и одржливост на ДИС.

Очекувани резултати од Програмата се промени кои треба да бидат постигнати до крајот на 2028 година, со кои УЈП ќе биде реорганизирана според нов деловен – дигитализиран модел:

- Пресметување и плаќање данок интегрирано во „природната средина“ на даночните обврзници и поедноставени автоматизирани и без хартија процеси интегрирани со други државни и јавни органи и субјекти, финансиски институции и други релевантни чинители;
- Овозможени услуги за даночните обврзници и другите засегнати страни преку различни канали;
- Управување со даночните приходи засновано на усогласеност, управување со ризик и донесување информирани одлуки;
- Интегриран информациски систем на УЈП со исполнети стандарди за безбедност, стабилност и одржливост.

Стратегија за управување со ризици во процесите на УЈП 2023-2025 година

Намената на оваа Стратегија е воспоставување и одржување на функционален систем за остварување на стратешките цели и редовните работни активности на УЈП преку управување со процесите кои придонесуваат кон поголем квалитет, ефикасност и резултати во сите активности и на сите нивоа. Под ова се подразбира и управувањето со ризици да остане составен дел од процесот на годишното планирање.

Целта на оваа Стратегија е да го утврди процесот на управување со ризици во сите фази, при што истата треба да овозможи:

- подобрување на ефикасноста на управувањето со ризиците на ниво на УЈП,
- управувањето со ризици да ги опфати сите области на работењето на УЈП,
- управувањето на ризици да е составен елемент во процесот на планирање и донесување на одлуки како стандард,
- подигнување на степенот на свест за ризиците на вработените во УЈП при управувањето, проценката и постапувањето како и при извршување на редовните работни задачи,

- координиран пристап при управувањето со ризици во организацијата, при што ќе бидат опфатени сите области на ризик.

Стратегијата за развој на Царинската управа на Република Северна Македонија за периодот од 2022-2024

Стратегијата е подготвена во согласност со стратешките определби и приоритети изнесени во Програмата за работа на Владата на Република Северна Македонија во периодот 2020-2024 година и соодветните национални стратегии и програми во области кои имаат влијание на царинското работење. При дефинирањето на стратешките цели е земена предвид и посветеноста на Европската унија со даночните и царински политики да се овозможи поддршка за економско опоравување од кризата со КОВИД-19, да се подигнат царинските администрации на повисоко ниво на модернизација, со напредна екипираност која овозможува подобра заштита на граѓаните и општеството преку ефикасно и проактивно делување на царинските служби. Визијата на Царинската управа да биде водечка Царинска управа во регионот, признаена како заштитник на границите и општеството и силен поддржувач на легалната економија, како и модерна и иновативна царинска служба со целосно применети стандарди на Европската унија, преку четирите стратешки приоритети: 1) наплата на приходи и заштита на финансиските интереси, 2) олеснување на трговијата, 3) заштита на општеството и 4) организациски и инфраструктурен развој. Стратегијата е целосно во согласност со Програмата и тоа преку целите: 6.2.1 Усогласување на националното царинско законодавство со законодавството и најдобрите практики на Европската унија; 6.2.2 Дигитализација на царинските и акцизни постапки; 6.2.3 Модернизација на царинската ИКТ инфраструктура за поддршка на работењето; 6.2.4 Олеснување на трговијата преку регионална економска интеграција; 6.3.1 Сузбивање на нелегалната трговија и организираниот криминал; 6.3.3 Зајакнување на областа „забрани и ограничувања“; 6.4.1 Зајакнување на системот за управување со човечките ресурси; 6.4.2 Спроведување на мерки за спречување на несоодветно и коруптивно однесување и развој на системи на правила и контрола. Во овој момент се работи на текст на Стратегијата за развој на Царинската управа на Република Северна Македонија за периодот од 2024-2026.

Стратегија за развој на ИКТ во Царинската управа за периодот 2021 - 2025 година

Во периодот 2021 – 2025 година, ЦУ планира да имплементира повеќе проекти од сите области од царинското работење, кои треба да бидат информатички поддржани. Најголем број од овие проекти се дел од процесот на подготовка за пристапување на Република Северна Македонија во Европската унија (ЕУ). Во основите на оваа стратегија се корисничките барања и цели кои произлегуваат од деловната стратегија на ЦУ, а се усогласени со приоритетите и плановите на национално и европско ниво.

Целите кои се очекува да се постигнат со реализација на Стратегијата се поврзани со дигитализација на царинското работење преку 1. Интерконективност и интероперабилност со ИКТ системите на ЕУ, 2. Имплементација на стандардите за интеграција со Националната платформа за интероперабилност, 3. Унапредување на ИКТ опкружувањето, 4. Примена на современи технологии и практики за имплементација на деловните побарувања и 5. Унапредување на примената на интернетот, интранетот и социјалните мрежи во царинското работење.

Стратегија за управување со ризици за царински прашања 2023-2026

Потребата од ефикасно управување со ризиците во меѓународниот синџир на снабдување е од клучно значење за обезбедување на сигурноста и безбедноста на населението, заштита на финансиските и економските интереси на државата, а во исто време и олеснување на легалната трговија. Во мај 2023 година беше донесена Стратегија за управување со ризици за царински прашања 2023 – 2026 и Акциски план за нејзина имплементација. Стратегијата ги опфаќа клучните цели за справување со ризиците кои може да се јават во однос на царинските прашања, со главна цел да се постигне квалитетен, сеопфатен, ефективен и ефикасен пристап кон управувањето со ризиците. Стратегијата ги утврдува главните стратешки приоритети: 1. Зајакнување на капацитетот на вработените за управување со ризици; 2. Подобрување на квалитетот на податоците и информатичка поддршка за ефикасно управување со ризиците; 3. Обезбедување, достапност и споделување на податоци за управување со ризици, соработка помеѓу институциите и меѓународна соработка; 4. Ефективен систем за контрола врз основа на управување со ризици, однапред спроведена проценка, контрола каде што е потребно и 5. Унапредување на соработката со бизнис заедницата со цел олеснување и забрзување на легалната трговија.

ЦЕФТА Стратегијата за управување со ризици 2020-2024

Проширена е и подобрена примената на управување со ризик во рамки на ЦЕФТА, согласно ЦЕФТА Стратегијата за управување со ризици 2020-2024 и систематска размена на електронски податоци (SEED) до сите агенции вклучени во царинење на стока. Во периодот јануари-јуни 2023 година продолжија активностите за усогласување на предлог Одлуката за воспоставување на електронски систем за олеснување на управувањето со ризици во ЦЕФТА, која би опфатила заеднички профили на ризик во ЦЕФТА, размена на податоци од извештаи за извршени контроли и брзи аларми. Исто така продолжија активностите за воспоставување на размена на информации преку SEED системот за ЦЕФТА страните кои не граничат меѓусебно.

Стратегија за интегритет и борба против корупцијата во Царинската управа на Република Северна Македонија 2023-2026

Во Царинската управа е подготвен нов предлог текст на Стратегијата кој е усогласен со Аруша декларацијата на Светската царинска организација, и Одлуките на Владата од одржаните 50-та седница, како и од 69-та седница во 2021 година.

Стратегијата за интегритет и борба против корупцијата на Царинската управа има за цел јакнење на системите на превенција и репресија на корупцијата и судирот на интереси, дефинирање на правците за јакнење на капацитетите и независноста на институцијата во спроведување на законските овластувања преку развој на концептот на интегритет. Истата се темели на 19 елементи кои во исто време се и активности суштествени за интегритетот и сузбивањето на корупцијата.

Стратегија за развој на ДЗР за периодот 2023–2027 година ⁴

Во насока на ажурирање на стратешките цели на ДЗР и прилагодување на работењето на ДЗР со актуелните состојби и предизвици кои се појавија во општеството, нова Стратегија за развој на ДЗР за период 2023-2027 година е подготвена и донесена. Стратегијата е тесно поврзана со приоритетите, мерките и активностите утврдени во Програмата за реформа на управувањето со јавните финансии 2022-2025 година, за столбот 7: Надворешна контрола и Парламентарен надзор,

⁴ https://dzt.mk/sites/default/files/2023-01/Strategija_za_%20razvoj_na_%20DZR_2023_2027.pdf

Во стратегијата се дефинирани посебни стратешки цели кои се насочени кон конкретни резултати кои се директно поврзани со стратешките активности на ДЗР, а меѓу кои се:

- Обезбедување и одржување целосна независност на Државниот завод за ревизија;
- Понатамошно одржување на капацитетите за внатрешно управување, институционална поддршка, стремеж кон постојани подобрувања, односи со заинтересирани страни/комуникација, човечки капацитети, ревизорска методологија;
- Испорака на мерливи резултати од вршењето на државната ревизија, во насока на испорака на ревизии со висок квалитет, ревизии од јавен интерес и зголемување на јавната доверба, со цел подобрување на животот на граѓаните;
- Креирање на стратешки план за дефинирање на потенцијални области на ревизии преку проценка на предизвиците во областите од интерес и според проценката на ризици за периодот 2023 – 2027⁵.

Комуникациска стратегија на ДЗР 2024-2027

Комуникациската стратегија на ДЗР за периодот 2020-2023 година е во согласност со Програмата за реформа на УЈФ и Стратегијата за развој на ДЗР 2023-2027. Клучната цел на Комуникациската стратегија е да се зголеми степенот на информираност на општата јавност за улогата и задачата на ДЗР и да се зајакне улогата на ДЗР како институција во служба на јавноста. Во стратегијата се дефинирани посебните цели кои се насочени кон остварување на конкретни резултати, кои се директно поврзани со стратешките активности на ДЗР, а меѓу кои се:

- Да се промовира улогата на ДЗР како промотор на принципот на транспарентност и отчетност на јавните пари;
- Да се развие и зајакне соработката и координацијата со сите групи од интерес;

⁵ Решение за формирање на работна група за подготовка на Стратешки план за ревизија на Државниот завод за ревизија 2024-2027 година, заведено под број 03-493/1 од 17.03.2023 година.

- Да се воспостави јавна поддршка за работата на ДЗР и да се обезбеди учество на јавноста;
- Преку поголемо ангажирање на јавноста, да се поттикнат институциите да постапуваат по извештаите на ДЗР.

Во насока на зголемување на транспарентноста и отчетноста во работењето на ДЗР и овозможување на достапност на информациите за работењето на ДЗР и состојбите содржани во Конечните ревизорски извештаи, ДЗР воспостави регистар на засегнати страни кој во овој момент содржи 1.215 засегнати страни. За оваа цел ДЗР воспостави / пропиша ревизорски апстракт и соопштение за јавноста каде на лесен и разбирлив начин се даваат клучните состојби / информации од КРИ. Во моментот на објавување на Конечниот ревизорски извештај информација за истиот се доставува до сите засегнати страни. Информациите за работењето на ДЗР и за КРИ се објавуваат на веб страната на ДЗР (www.dzr.mk) и ФБ (<https://www.facebook.com/DrzavenZavodzaRevizija>).

ДЗР ќе продолжи во континуитет да ја унапредува комуникацијата со засегнатите страни, преку обезбедување континуиран раст во транспарентноста, отчетноста и одговорноста во работењето на ДЗР и информирање на граѓаните за работењето на субјектите предмет на ревизија и ДЗР.

Стратешки план за ревизија на Државниот завод за ревизија за 2024 - 2027 година

Стратешкиот план за ревизија на Државниот завод за ревизија за 2024-2027 година е целосно комплементарен со Програмата за реформа на УЈФ за периодот 2022-2025 година. Мерките во рамките на Приоритет 1: Надворешна ревизија, се во целосна согласност со точка 2 стратешките цели и приоритетите на секторите за ревизија на ДЗР а кој опфаќаат надзор над трошењето на јавните средства, квалитетно финансиско известување, борба против корупцијата, континуирано зголемување на одговорноста и отчетноста и транспарентноста и друго.

Стратегија за управување со човечки ресурси 2024- 2027

Стратегијата за управување со човечки ресурси 2020 – 2023 година е во согласност со Стратегијата за развој на ДЗР за периодот 2023-2027 година и Програмата за реформа на УЈФ за периодот 2022-2025 година. Имено стратешката цел 2 – Мотивација и обуки на вработените во ДЗР и стратешката цел 7 – комуникација се тесно поврзани со приоритетот 1: Надворешна ревизија, мерките 1: Зајакнување на

правната рамка за надворешна ревизија и мерката 2: Зајакнување на институционалните капацитети и капацитетите на човечките ресурси на ДЗР. Зголемувањето на знаењето и вештините на вработените во ДЗР претставува една од основните заложби на институцијата а таквите заложби се преточени во Годишниот план за континуирано професионално усовршување за 2023 година. Во ноември 2023 година, ДЗР донесе нова Стратегија за управување со човечките ресурси 2024-2027 година и акциски план за нејзина имплементација.

ИТ стратегија на ДЗР за периодот 2023-2027⁶

ИТ стратегијата на ДЗР за периодот 2023 - 2027 година, е основа за спроведување и развој на ИТ системите во ДЗР. ИТ стратегијата е во согласност Стратегијата за развој на ДЗР за периодот 2023-2027 година и со Приоритетот 1: Надворешна ревизија, мерката 1: Зајакнување на правната рамка за надворешна ревизија и мерката 2: Зајакнување на институционалните капацитети и капацитетите на човечките ресурси на ДЗР од Програмата за реформа на УЈФ за периодот 2022-2025 година, со оглед на тоа дека се тесно поврзани со стратешка цел 1: обезбедување и одржување на потребните ресурси за континуиран развој на ИТ системите на ДЗР и стратешка цел 4: презентирање на резултатите од работењето на ДЗР од ИТ стратегијата на ДЗР.

3. Поврзаност со надворешни процени

Во 2024 година ОЕЦД/СИГМА со финансиска помош од Европската унија спроведе проценка за тоа како функционира Република Северна Македонија врз основа на стандардите поставени со начелата на јавната администрација. Финалниот извештај беше доставен до Министерството за финансии на 20 декември 2024 година. Овој извештај ги опфаќа шесте тематски области на јавна администрација (стратегија, развој и координација на политики, јавна служба и управување со човечки ресурси, организација, отчетност и надзор, обезбедување на услуги и дигитализација и управување со јавните финансии) и обезбедува вредности на индикатори и споредба на вкупните трендови низ јавната администрација.

4. Координација на развојни партнери

Посветеноста на развојните партнери за поддршка на реформите за УЈФ и одржување на дијалозите за политиките во земјата продолжува и со Програмата

⁶ https://dzt.mk/sites/default/files/2023-06/IT_Strategija_DZR_2023_2027.pdf

за реформа на управувањето со јавни финансии 2022 - 2025. Со цел да се обезбеди добро планирање и комплементарност на надворешната техничка поддршка, соодветното временско распределување и успешното спроведување на реформите, МФ ќе продолжи да ја координира помошта на развојните партнери преку водење отворен и инклузивен дијалог за политиките за УЈФ со сите релевантни институции.

Следењето на Програмата 2022-2025 се заснова на секторски дијалог со сите засегнати страни - надворешни партнери, воведен со претходната Програма за реформи на УЈФ.

Во 2024 година се подготвија следните документи: ревидирана Нацрт Програма за реформи на УЈФ за периодот 2024-2027 година (со Нацрт Акциски план за 2024 година) и Нацрт извештајот за следење на спроведувањето на Акцискиот план за 2023 година за Програмата за реформа на управувањето со јавни финансии, за периодот јануари - декември 2023 година кои беа објавени на интернет страната на Министерството за финансии на 5 март 2024 година за консултација со членовите и набљудувачите од граѓанските организации и развојните партнери, кои учествуваат во секторската работна група за управување со јавните финансии, како и други засегнати страни. На 21 март 2024 година, се одржа состанок со СРГ за УЈФ на кој беа дискутирани овие документи.

Во април 2024 година, Нацрт Програмата за реформи на УЈФ 2024-2027 година (со Акциски план за 2024 година) беше доставена до Владата, но истата не беше усвоена. Дополнително, во 27 август 2024 година од страна на Владата се усвои Нацрт извештајот за следење на спроведувањето на Акцискиот план за 2023 година за Програмата за реформа на управувањето со јавни финансии, за периодот јануари - декември 2023 година, по претходно одобрување од страна на Советот за управување со јавни финансии.

Координацијата на донаторите за УЈФ се врши на следните две нивоа:

Ниво на политика - Совет за УЈФ и Совет за РЈА. Една од главните задачи на Советот за УЈФ е да се олесни дијалогот за политики со релевантните институции и донатори. Членовите на Советот за УЈФ учествуваат во Дијалозите за политики за УЈФ со сите релевантни учесници

Техничко ниво - Секторска работна група за УЈФ - директно поврзана со работните групи основани за развој и следење на стратегиите и документите за политики за потсистемите за УЈФ. Исто така, организирани се посебни состаноци за координација на развојни партнери на оперативно ниво во врска со спроведувањето конкретни мерки за под-области на УЈФ.

Почнувајќи од почетокот на 2020 година Министерството за финансии во соработка со други институции (Управата за јавни приходи, Царинската управа, Бирото за јавни набавки, Државната комисија за жалби по јавни набавки и Министерство за економија) спроведуваа два големи

твининг проекти финансирани од ЕУ - ИПА 2018, кои требаа да обезбедат поддршка за функциите на МФ во областа на планирање и извршување на буџетот, внатрешна контрола, јавни набавки, како и во областа на даночната и царинската политика и системот и наплатата на приходите:

1. **Зајакнување на функциите на буџетско планирање, извршување и внатрешна контрола**, со твининг партнер кој се состои од следните земји-членки на ЕУ: Холандија (Националната академија за економија и финансии на Министерството за финансии), Хрватска (Министерството за финансии), Латвија (Министерството за финансии) и Бугарија (Министерството за финансии). Проектот започна со реализација во февруари 2020 година и заврши на 31 јули 2024 година, со времетраење од 54 месеци. На 3 јули се одржа завршна конференција за проектот.
2. **Подобрување на наплатата на приходите и даночната и царинска политика**, со твининг партнер кој се состои од следните земји-членки на ЕУ: Австрија (Агенција за европска интеграција и економски развој заедно со Федералното министерство за финансии) и Хрватска (Министерството за финансии - Царинска и даночна управа). Проектот започна со реализација во јануари 2020 г., со планирано времетраење од 36 месеци. Проектот беше суспендиран, па откажан и активностите предвидени да се реализираат во 2022 година не започнаа/продолжија да се спроведуваат.

Со посредство на Проектот на УСАИД формирана е координативна група со претставници од 9 институции со цел подготовка на предлози за унапредување на Законот за даноците на имот и Методологијата за проценка на пазарната вредност на имотот. Со техничка помош од УСАИД изработена е компаративна анализа и предлог сценарија за моделот за трансформација на Бирото за регионален развој во Агенција за регионален и локален развој.

УНИЦЕФ и Светска Банка имаат подготвено анализа на критериумите за распределба на блок дотацијата за основно образование, додека со

техничка поддршка на СИГМА анализирани се критериумите за распределба на блок дотацијата за културата.

Со помош на УНДП подготвена е компаративна анализа со некои од соседните земји и земјите-членки на ЕУ за распределба на капиталните трансфери и предложени критериуми за распределба на капитални грантови, а исто така со поддршка на УНДП на веб страните на општините и веб страната на

Министерството за финансии се објавуваат финансиски индикатори од периодичните финансиски извештаи на општините.

Техничката помош на Одделот за фискални прашања на ММФ за даночната администрација на Република Северна Македонија е клучна за успешно спроведување на предвидените стратешки приоритети, мерки и активности. Покрај тоа, постојаната поддршка на ММФ за долгорочните процеси на модернизација и веќе развиените реформски програми во голема мерка ќе придонесе за обезбедување непречено управување со промените со цел воспоставување на електронска администрација на даноците и подобрување на управувањето со јавните финансии - мобилизација на приходите.

Со цел запознавање на донаторите со претстојните реформи во УЈП како и да не дојде до преклопување на донаторската помош, Управата за јавни приходи со техничка поддршка на ММФ одржува координативни настани на донатори и кредитори вклучени во реформата на Управата за јавни приходи. На состаноците присутни се претставници од МФ, ММФ, Светска банка, ДЕУ, УНДП, УСАИД, Министерство за финансии на САД и амбасади. Управата за јавни приходи е активна и продолжува со координацијата на настаните со донаторите и кредиторите вклучени во реформата на Управата за јавни приходи.

Државниот завод за ревизија, Фондацијата за демократија на Вестминстер (WFD) и Министерството за надворешни работи и развој на британскиот Комонвелт и во 2023 година продолжија со имплементацијата на потпишаниот Меморандум за разбирање, со кој е предвидена поддршка во спроведувањето на Комуникациската стратегија на ДЗР за 2020 - 2023 година, со спроведување на проектот насловен „Зголемување на отчетноста и транспарентноста во Северна Македонија преку подобро спроведување на препораките на ДЗР“. Активностите се однесуваат на имплементација на преостанатите две фази од Проектот во врска со Комуникациската стратегија на ДЗР за 2020 - 2023 година, фокусирајќи се на комуникација и соработка на ДЗР со надлежните институции и невладините организации.

Државниот завод за ревизија со Програмата за развој на Обединетите Нации (УНДП), во март 2022 година, потпишаа Меморандум за разбирање со кој се дефинирани низа активности кои ќе се спроведуваат во наредните две години, како што се: промоција и унапредување на реформата за управувањето со јавните финансии и надворешната ревизија; спроведување ревизии на финансиски

извештаи изготвени на пресметковна основа, ревизии за целите на одржлив развој и ревизии на единиците на локалната самоуправа; поддршка за институционалните и организациските развојни капацитети во управувањето со животната средина; зајакнување на транспарентноста и отчетноста преку дигитализација на процесите и услугите.

Државниот завод за ревизија и Телото на Обединетите нации за родова еднаквост и зајакнување на жените - UN Women и во 2023 година продолжи со имплементацијата на Меморандум за разбирање и соработка, со цел двете страни да соработуваат во унапредување на спроведувањето на обврските за родова еднаквост во согласност со националните закони и политики како и преземените меѓународни обврски и промовирање на родово одговорното управување со јавните средства и отчетност преку систематско спроведување на родово одговорно буџетирање како алатка за креирање политики. Државниот завод за ревизија и Меѓународната Фондација за Изборни Системи во февруари 2023 година потпишаа Меморандум за соработка, со цел двете страни да соработуваат во насока на остварување на целите на зголемена ефективност на работата на ДЗР во извршувањето на редовните ревизорски функции, особено во однос на управувањето со ризици од корупција, комуникација/односи со јавност, унапредување на дигитализацијата преку иновативни алатки и софтверски решенија, и подобрена транспарентност и отчетност во сферата на политичкото финансирање.

Зајакнување на соработката со Собранието на Република Северна Македонија за разгледување на ревизорските извештаи, зајакнување на парламентарниот надзор на користењето на јавните средства, преку зголемена ефективност на работата на ДЗР во извршувањето на редовните ревизорски функции /менаџмент, размена на искуства во извршни транзиции, унапредување на дигитализацијата преку воведување на иновативни алатки и софтверски решенија и подобрена транспарентност и одговорност, се утврдени како сегменти за соработка во Меморандум за соработка потпишан помеѓу Државниот завод за ревизија и Националниот демократски институт (НДИ) во мај 2023 година.

Во насока на воспоставување на институционална соработка од заеднички интерес Државниот завод за ревизија и Канцеларијата на Главниот ревизор на Норвешка на 15 јуни 2022 година потпишаа Меморандум за разбирање, со кој се воспоставува петгодишна соработка за обезбедување помош за развој на институционалните капацитети на Државниот завод за ревизија, врз основа на

принципите и стандардите за професионализација на Меѓународната организација на врховни ревизорски институции (ИНТОСАИ) и Европската организација на врховни ревизорски институции (ЕУРОСАИ). Во текот на 2023 година се одржаа повеќе работни средба во насока на реализација меморандумот за соработка, преку спроведување на пилот ревизии на успешност, размена на искуства во делот на користење на системот за управување со ревизија (АМС) и потребата за подобрување на неговата примена, како и други области од заеднички интерес.

За да ја зајакне својата улога во борбата против измамата и корупцијата, ДЗР вовеле организациски промени преку формирање на ново одделение за ревизија за откривање измами и корупција. Исто така, за да одговори на предизвиците за користење на модерната дигитална технологија за поддршка на ревизорските процеси, за зголемување на ефикасноста и ефективностa на ревизорската работа, како и за презентирање на резултатите од ревизијата користејќи иновативни решенија, ДЗР формираше „иновативна лабораторија“ како посебна организациска единица. Овие нови организациски измени се дел од новите акти за организација и систематизација на ДЗР, кои беа донесени на крајот на 2022 година.

Државниот завод за ревизија, Овластениот институт за јавни финансии и сметководство (CIPFA) и Центарот за извонредност во финансии (CEF) од Словенија, на 29 јуни 2022 година потпишаа Меморандуми за разбирање, со кои се воспоставува формална основа за континуирана соработка на заеднички активности за унапредување на заедничката заложба за добро управување со јавните финансии и добро владеење, како и споделување на најдобри практики за подобрување на вештините и капацитетите на јавните институции и службеници.

5. Човечки, ИТ и финансиски ресурси - административни капацитети

Прашањето за зајакнување на административните капацитети во однос на спроведувањето на Програмата за реформа на УЈФ се разгледува на 3 нивоа:

1. Стратегијата за РЈА и Акцискиот план обрнуваат посебно внимание на капацитетите за човечки ресурси, капацитетите за планирање политики, е-услуги, обезбедување услуги и ориентацијата кон координација на резултатите во однос на зајакнување на раководната одговорност, внатрешната контрола и подобрување на транспарентноста во целата јавна администрација.

2. Програмата за реформа на УЈФ предвидува бројни мерки и активности поврзани со развојот на административните капацитети и ИТ системите на сите институции вклучени во УЈФ. Мерките и активностите во рамките на секој приоритет се дефинирани со земање предвид на постојните капацитети за човечки ресурси на институциите вклучени во УЈФ, но се предлагаат и посебни активности за понатамошно градење на капацитетите врз основа на плановите за идни вработувања како дел од реформскиот процес. Бројните резултати во Програмата се поврзани со градење на капацитетите на институциите вклучени во УЈФ преку нови вработувања, унапредување на знаењето и развивање вештини и надградување, што ќе се постигне преку разни форми на техничка поддршка и обуки. Ова има за цел привлекување, освежување и создавање квалификувана и мотивирана работна сила. Подобрувањата во деловните процеси (во областа на оданочување, царини, внатрешна контрола, јавни набавки и други области) ќе создадат простор за професионален развој на јавните службеници, додека новите интегрирани ИТ системи (за УЈП и ИИСУФ за Министерството за финансии) се ориентирани кон порационално, одржливо и економично управување со јавната администрација и јавните ресурси.
3. Исто така, стратешките планови на институционално ниво се подготвуваат на 3-годишна основа и даваат преглед на целите и задачите на секоја одделна институција, активностите за постигнување на тие цели, ефектите и очекуваните резултати и човечките и финансиските ресурси за нивна реализација. Освен тоа, во согласност со Законот за административни службеници, сите јавни институции подготвуваат годишни планови за обука.

Сите утврдени отстапувања се надминуваат од страна на релевантните постојни тела за обука основани во секторот, како и во рамките на разните донаторски проекти кои моментално се спроведуваат и планираат.

Програмата за реформа на УЈФ предвидува сите приоритети, мерки и активности да се финансираат преку два главни извора: државниот буџет и проекти за развој на капацитети или техничка помош финансирани од донатори. Програмата предвидува резиме на познатите проценети трошоци во време на подготовката на документот. Покрај тоа, секој годишен акциски план ја прикажува процената на

трошоците и изворите на средства потребни за спроведување на планираните активности.

Во рамки на анализата на трошоци и придобивки и процената на влијанието на регулативата (ПВР) извршени во рамките на секој стратешки документ се предвидени релевантни финансиски средства.

Напредокот во зајакнувањето на капацитетите на институциите вклучени во УЈФ е дополнително образложен во рамките на статусот на спроведувањето конкретни активности планирани во Програмата (Дел 4. Процена на спроведувањето на Акцискиот план за 2023 година).

Покрај редовното буџетско финансирање, беше дадена значителна поддршка во текот на подготвувањето и спроведувањето на Програмата од страна на Европската комисија (проекти од ИПА, Инструмент за техничка помош и размена на информации ТАЕКС (TAIEX), ППРУ (SIGMA). Поддршка беше обезбедена и од Светска банка, ММФ, ОЕСР (OECD), како и преку разни билатерални програми.

6. Збирен преглед на постигнатиот напредок во спроведувањето на Програмата во текот на периодот на известување

Столб I - Економска анализа, макроекономска и фискална рамка

Приоритет 1. Предвидување и известување на приходите

Мерка 1: Подобрување на даночното и царинско известување во согласност со најдобрите практики на ЕУ

Во рамки на мерката беа спроведени одредени активности во рамки на Секторот за јавни приходи и даночна и царинска политика во однос на разгледување на доставените извештаи за претходно остварената мисија во декември 2023 година од Меѓународниот монетарен фонд и беше дискутиран досегашниот напредок во врска со мерката. За претстојниот период планирани се активности со помош на ММФ за потпишување на протоколи за размена на податоци со соодветните институции и изготвување на извештаи за даночните расходи.

Мерка 2: Зголемување на капацитетот за даночни и царински модели

Во периодот јануари-декември 2024 година, од страна на Светската банка се одржани кратки обуки за моделите за:

- предвидување на приходи од акцизи од алкохол

- предвидување на приходи од акцизи од тутунски производи,

како и кратка обука за Power BI алатката за следење на остварените приходи.

Реализацијата на обуките е со цел унапредување на капацитетите за самостојно симулирање на фискалните ефекти од различни сценарија на јавни политики во овие области.

Овие активности се продолжување на активностите преземени со поддршка на Светската банка, во претходен известителен период, а кои се однесуваат на одржани обуки за примена на моделите за данокот на личен доход и данокот за добивка и данок на додадена вредност кои ќе продолжат и во текот на периодот 2025 -2028 година, како би се овозможило да се спроведе целосна имплементација на даночните модели во Министерството за финансии. Целосно искористување на даночните модели значително ќе ги подобрат способностите за предвидување на даночните приходи на Министерството за финансии и ќе послужат како вредна алатка за креирање даночна политика заснована на докази и за проценка на трошоците за даночни расходи.

Приоритет 2. Економска анализа и макроекономско предвидување

Мерка 1: Градење на капацитет за економски анализи

Во соработка со швајцарскиот Државен секретаријат за економски прашања (SECO) се имплементира Проектот за макроекономско планирање и управување преку модуларен пристап, при што првиот модул беше реализиран во 2022 и 2023 година, вториот модул се реализираше во 2024 година, додека во периодот 2025 - 2026 година планирано е продолжување на проектот со спроведување на третиот модул. Во текот на 2024 година беа спроведени следните четири обуки на вработените (по една обука во секој квартал):

- Во периодот од 18.03 – 22.03.2024 г. беше одржана обука со физичко присуство за продлабочување на аналитичките способности на вработените во однос на толкувањето на економските податоци и проекции добиени со ажурирањето на макроекономскиот модел, како и повторување на чекорите кои се користени при градење на реалниот и фискалниот сектор во моделот за македонската економија. Воедно во рамките на оваа мисија беше одржан состанок со релевантните сектори во рамките на Министерството за финансии (Сектор за буџет и фондови и Сектор за даночна и царинска политика) со цел презентирање на резултатите добиени со моделот, како и дискусија на истите.

- Во периодот од 13.05. – 17.05.2024 г. беше одржана обука со физичко присуство за воведување на големите инвестициски проекти во моделот, како и развивање на алатка за нивното влијание врз растот на БДП. Воедно во рамките на оваа мисија беше одржан состанок со Државниот завод за статистика (ДЗС) со цел презентирање на резултатите добиени со моделот, како и дискусија за тоа која методологија за пресметка на БДП ја користи ДЗС и на кој начин се врши ревизија на податоците.

- Во периодот од 28.10.2024 - 01.11.2024 год. беше одржана обука со физичко присуство за ажурирање на макроекономскиот модел со користење на податоците од новиот Буџет за 2025 година, како и користење на студии на случај (со посебен осврт на миграциите и дознаките од странство).

- Во периодот од 16.12. - 20.12.2024 г. беше одржана обука со физичко присуство за ажурирање на макроекономскиот модел со користење на економски претпоставки во реалниот и надворешниот сектор, како и повторување на чекорите кои се користени при градење на монетарниот и финансискиот сектор во моделот за македонската економија. Воедно во рамките на оваа мисија беше одржан состанок со Народната банка со цел презентирање на моделот, како и дискусија за претпоставките користени во рамки на надворешниот сектор со посебен осврт на дознаките од странство.

Мерка 2: Развивање на нови макроекономски модели

Во соработка со Светска банка во изминатиот период, за потребите на Секторот за економска политика и развој, беа развиени: модел за краткорочно проектирање на инфлацијата и модел за краткорочно проектирање на БДП. Моделот за инфлација е во употреба, додека моделот за краткорочно проектирање на БДП (GDP nowcasting) има потреба од понатамошно прилагодување кое зависи од квалитетот на податоци. Согласно потребите за подобро макроекономско проектирање во тек е развој и обука за макроструктурен модел (MFMOD) за што првите обуки започнаа кон крајот на 2023 година. Во текот на 2024 година беа одржани следниве дополнителни работилници поврзани со развивањето на овој модел:

- Во периодот 29.01.2024-02.02.2024 година беше одржана обука на која се реализираа следните активности: презентација на моделот, појаснување на математичките концепти, принципите за менување на инпути во моделот,

основите на програмирање во E-views, ажурирање на базата на моделот и поставување на основно сценарио, како и дискусија за специфичностите на македонската економија и нивна примена во моделот.

- Во март 2024 година беа одржани неколку онлајн состаноци на кои беа презентирани принципите за ажурирање на базата на моделот и прилагодување на моделот, како и подготовка на макроекономско сценарио.

- Во септември 2024 година беа одржани неколку онлајн работилници кои беа во насока на подготовка на проекции со користење на Макроструктурниот модел.

Мерка 3: Фискални ризици

Во рамки на активностите за јакнење на капацитетот за проценка на фискалните ризици во јануари 2024 година, формирана е работна група во рамки на Министерството за финансии за утврдување, дефинирање, следење и известување за фискални ризици. Дополнително беа спроведени две мисии на ММФ во јануари и март 2024 година за утврдување, проценка и известување за фискалните ризици. Во рамки на првата мисија (од 25 јануари до 6 февруари 2024 година) направени се средби со сите релевантни институции кои располагаат со информации и податоци за фискални ризици, а по завршувањето на мисијата ММФ подготви извештај за „Зајакнување на анализите и известувањето за фискалните ризици“ со препораки за: 1/унапредување на идентификувањето и анализирањето на клучните области од каде потекнуваат фискалните ризици; 2/зајакнување на институционалната рамка за управување со фискалните ризици; 3/подобрување на транспарентноста при известувањето за фискалните ризици. Во рамки на овие области предложени се под-активности со рок на реализација на среден и краток рок. Согласно препораките на ММФ, беше унапреден текстот кој се однесува на фискални ризици, а е дел од Фискалната стратегија 2025-2027 година. Во рамки на истиот беа обезбедени дополнителни анализи на ризиците поврзани со: јавните и претпријатијата во државна сопственост, општините, јавниот долг и неплатените обврски, правните побарувања од држава, реализацијата на јавните инвестиции и ЈПП, како и ризиците по животната средина. При втората мисија на ММФ (од 18 до 22 март 2024 година) за анализа и идентификување на фискалните ризици, беше развиена алатката Health Check Tool која служи за да се процени финансиската ранливост и ризиците што произлегуваат од работењето на државните претпријатија. Целта на оваа мисија беше да се подобрат капацитетите на МФ за

идентификување и анализа на фискалните ризици кои произлегуваат од работењето на претпријатијата во државна сопственост.

Мерка 4: Воспоставување на Фискален совет

Со Законот за Буџети од 2022 година, се предвидоа одредби за воспоставување на Фискален совет. Согласно предвидените критериуми во член 11 став 6 беше побарано од МАНУ, НБРСМ и ДЗР да предложат членови, по што Собранието го формира Фискалниот совет и за членови ги избра: академик Абдулменаф Беџети на предлог на МАНУ, професор Марина Трпеска од Економскиот факултет на предлог на ДЗР и професор Глигор Бишев долгогодишен банкар и поранешен вицегубернер на предлог на НБРСМ. Во 2023 и 2024 година обезбедена е поддршка на Светска банка во насока на целосно воспоставување и операционализација на Фискалниот совет, како и поддршка за градење на капацитетите на телото за стручна и административна поддршка. Во таа насока подготвени се Правилник за работа и Статут на Фискалниот совет, како и Програми за работа за 2024 и 2025 година. Со поддршка на Фајненс тинк изработена е студија „Фискална дисциплина и ефикасност на фискалните правила во С.Македонија: Патот кон одржливост“. Исто така, изработена веб страница⁷ на која се објавени и сите досегашни мислења и извештаи кои ги подготви Фискалниот совет.

Приоритет 3. Зајакнување на управувањето со јавен долг

Мерка 1: Намалување на оперативните ризици при управувањето со јавниот долг

Со цел намалување на оперативните ризици, а следејќи ги трендовите на дигитализација на платниот промет со странство, започнато е воведување на дигитализација на плаќањата кон странските кредитори, преку воведување на електронско банкарство со НБРСМ, преку која се вршат отплатите кон странски кредитори. Кај активноста „Број на налози за надворешен долг платени електронски“ постигнат е таргетот кој предвидува 80% од налозите за надворешен долг да се реализираат електронски.

Во насока на реализирање на приоритетот за зајакнување на управување со јавниот долг, Министерството за финансии треба да ги зајакне капацитетите за управување со јавниот долг преку вработување на нови лица и обуки на постојните кадри. Така, во првата половина на 2023 година се ангажираа 2 лица преку

⁷ <https://www.fsovet.mk/%d0%b8%d0%b7%d0%b2%d0%b5%d1%88%d1%82%d0%b0%d0%b8-%d0%b8-%d0%bc%d0%b8%d1%81%d0%bb%d0%b5%d1%9a%d0%b0/>

Агенцијата за привремени вработувања со што делумно се реализира активноста „Зајакнување на капацитетите надлежни за управување со јавниот долг“. Оваа активност беше финализирана преку реализација на 2 огласи за вработување.

Сепак, во текот на 2024 година во Секторот за управување со јавен долг беше присутен одлив на вработени, а воедно немаше реализирање на нови вработувања и постои потреба од доекипирање со нови вработувања.

Мерка 2: Зголемување на транспарентноста на јавниот долг

Република Северна Македонија пристапи до највисокиот стандард за дисеминација на статистички податоци на ММФ - СДДС Плус во 2019 година, потврдувајќи го квалитетот на статистичкиот систем, а Министерството за финансии имаше 5-годишен период на транзиција за усогласување на податоците со овој стандард. Исполнувањето на барањата на СДДС плус стандардот се реализираше на почетокот на 2024 година, кога податоците за државниот долг беа објавени согласно со овој стандард.

Мерка 3: Воведување на нови должнички инструменти

Воведувањето на нови должнички инструменти, како активност во Програмата за реформа на управувањето со јавни финансии се реализираше во текот на 2023 година.

Имено, на 29 септември 2023 година, Министерството за финансии издаде структурна обврзница за обезбедување финансиски средства за финансирање на достасаните и неплатените обврски на општините Тетово, Желино и Винаца, евидентирани во Електронскиот систем за пријавување и евиденција на обврските заклучно со 30.09.2021 година.

Првата аукција на граѓанска обврзница беше реализирана на 13.07.2023 година, при што прифатениот износ достигна 1.448.030.000 денари, што е двојно повеќе од понудениот износ во соодветниот проспект, во износ од 600 милиони денари, а на неа учествуваа 1.283 граѓани.

На 07.11.2023 година се одржа уште една аукција за граѓанска обврзница каде во проспектот беа понудени истите услови вклучувајќи износ, рок, каматна стапка. На аукцијата учествуваа 907 граѓани кои инвестираа вкупно од 1.085.480.000 денари.

Зелената обврзница е финансиски инструмент што Министерството за финансии го вовеле во своето портфолио како нов инструмент на 03.10.2023 година. Според соодветниот проспект, понудениот и прифатен износ изнесуваше 600 милиони денари, иако побарувачката беше речиси три пати поголема.

Средствата вложени во оваа зелена обврзница ќе бидат наменети за финансирање на Фондот за енергетска ефикасност при Развојната банка на Република Северна Македонија. Фондот ќе ги користи овие средства за финансирање инвестиции за енергетска ефикасност преку одобрување заеми, издавање гаранции и одобрување грантови.

Столб II - Мобилизација на приходи

Приоритет 1. Даночна и царинска политика

Мерка 1: Подобрена законска рамка за приходи, усогласена со законодавството на ЕУ

По однос на активноста за спроведување на ГАП анализа на националните законодавни одредби (закони и подзаконски акти и методологија) споредено со најновото законодавство и најдобри практики на ЕУ, во областа на даночното и царинското законодавство, во известувачкиот период не се реализирани нови активности.

Ова со оглед на фактот што оваа активност се спроведуваше со поддршка на ЕУ-ИПА 2018 твининг проектот „Подобрување на наплата на приходи и даночна и царинска политика“, кој беше откажан во декември 2022 година.⁸

⁸ Битно да се напомене е дека предметната активност беше реализирана во голема мера во рамки на горенаведениот Твининг проект, и тоа во периодот од април 2020 година до јуни 2022 година, се реализирани следниве активности:

- ГАП анализа на Царинскиот закон, Законот за акцизите, Законот за данокот на додадена вредност, Законот за даночна постапка, Законот за данокот на добивка, А и Б сметките (традиционални сопствени ресурси), Законот за данокот на личен доход, Законот за данокот на моторни возила, Законот за Управата за јавни приходи, како и на легислативата за track and trace, и

- Анализа на резултатите од извршената ГАП анализа на Законот за данокот на личен доход, Законот за Царинската управа, Законот за даноците на имот, Законот за акцизите, Царинскиот закон, Законот за данокот на додадена вредност, Законот за царинските мерки за заштита на правата од интелектуална сопственост, Законот за Царинска тарифа, Законот за даночна постапка, Законот за данокот на добивка и изработка на препораки за подобрување на овие закони.

Во врска со активноста 2, која што се однесува на подготовка на нови правни акти и/или измени на постојното национално даночно и царинско законодавство (закони и подзаконски акти) изготвени врз основа на важечкото законодавство на ЕУ, во известителниот период се реализирани следниве активности:

- Стапи во сила Предлогот на Закон за изменување и дополнување на Законот за данокот на личен доход (врз основа на препораките дадени во Извештајот за напредокот на МК за 2022 година, како и препораките од Заедничките заклучоци од Заедничкиот дијалог со Западен Балкан и Турција, и нацрт-заклучоците од последните Поткомитети за економски и финансиски прашања и статистика и за трговија, индустрија, царина и оданочување);
- Донесен е Закон за изменување и дополнување на Законот за данокот на добивка* („Службен весник на Република Северна Македонија“, бр. 199/23 од 25 септември 2023 година);
- Донесен е Законот за данокот за солидарност* („Службен весник на Република Северна Македонија“, бр. 199/23 од 25 септември 2023 година);
- Донесен е Правилник за формата и содржината на образецот на даночниот биланс за оданочување со данок за солидарност („Службен весник на Република Северна Македонија“, бр. 200/23 од 25 септември 2023 година)
- Донесен е Закон за изменување и дополнување на Законот за данокот на додадена вредност („Службен весник на Република Северна Македонија“, бр. 199/23 од 25 септември 2023 година);
- Донесен е Правилник за начинот на пријавување и регистрација на странско лице, начинот на водење на регистарот на даночни застапници, формата и содржината на регистарот на даночни застапници, формата и содржината на пријавата за регистрација за целите на данокот на додадена вредност како и потребната документација („Службен весник на Република Северна Македонија“, бр.286/23 од 29 декември 2023)
- Донесена е Одлука за определување на добрата и услугите кои подлежат на повластена стапка на данокот на додадена вредност („Службен весник на Република Северна Македонија“, бр. 203/23 од 28 септември 2023 година)
- Донесен е Законот за изменување и дополнување на Законот за акцизите („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр.209/23 од 05.10.2023 година);

- Донесена е Уредбата за изменување и дополнување на Уредбата за пресметка на данок на моторни возила („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр.220/23 од 19.10.2023 година);
- Изготвен е Предлогот на Закон за изменување и дополнување на Законот за стоковните резерви, по скратена постапка кој се наоѓа во собраниска процедура;
- Започната е подготовката на нацрт нов Царински законик;
- Започната е подготовка на нова Уредба за спроведување на Царинскиот закон;
- Донесена е Уредбата за изменување и дополнување на Уредбата за распоредување на одредени стоки во Комбинираната номенклатура согласно со регулативите на Европската комисија (10 продолжение) објавена во “Службен весник на Република Северна Македонија” бр.25 од 06.02.2023 година;
- Донесена е Уредбата за изменување и дополнување на Уредбата за распоредување на одредени стоки во Комбинираната номенклатура согласно со регулативите на Европската комисија (11 продолжение) објавена во “Службен весник на Република Северна Македонија” бр.74 од 06.04.2023 година;
- Донесена е Уредбата за изменување и дополнување на Уредбата за распоредување на одредени стоки во Комбинираната номенклатура согласно со регулативите на Европската комисија (12 продолжение) објавена во “Службен весник на Република Северна Македонија” бр.166 од 04.08.2023 година;
- Донесена е Уредбата за изменување и дополнување на Уредбата за распоредување на одредени стоки во Комбинираната номенклатура согласно со регулативите на Европската комисија (13 продолжение) објавена во “Службен весник на Република Северна Македонија” бр.202 од 27.09.2023 година;
- Донесена е Уредбата за изменување и дополнување на Уредбата за распоредување на одредени стоки во Комбинираната номенклатура согласно со регулативите на Европската комисија (14 продолжение) објавена

во “Службен весник на Република Северна Македонија” бр.275 од 22.12.2023 година и

- Донесена е Одлуката за усогласување и менување на Царинската тарифа за 2024 година објавена во “Службен весник на Република Северна Македонија” бр.260 од 11.12.2023 година.
- Донесен е Правилник за начинот на оданочување со акциза на енергенти и електрична енергија, објавен во “Службен весник на РСМ” бр.18 од 25.01.2024 година;
- Донесен е Правилник за дополнување на Правилникот за начинот на оданочување со акциза на енергенти и електрична енергија, објавен во “Службен весник на РСМ” бр.87 од 16.04.2024 година;
- Донесен е Закон за изменување и дополнување на Законот за акцизите, објавен во „Службен весник на РСМ“ бр. 265 од 24.12.2024 година;
- Донесена е Уредба за изменување и дополнување на Уредбата за распоредување одредени стоки во Комбинираната номенклатура согласно регулативите на Европската комисија (15-то дополнување) - објавена во „Службен весник на РСМ“ бр.91, од 19.04.2024 година;
- Донесен е Правилникот за изменување на Правилникот за системот на наградување на царински службеници, објавен во „Службен весник на РСМ“ бр.133 од 24.06.2024 година;
- Донесена е Уредба за изменување и дополнување на Уредбата за распоредување одредени стоки во Комбинираната номенклатура согласно регулативите на Европската комисија (16-то дополнување) - објавена во „Службен весник на РСМ“ бр.258 од 18.12.2024 година;
- Донесена е Одлука за усогласување и менување на Царинската тарифа за 2025 година, објавена во „Службен весник на РСМ“ бр. 269 од 26.12.2024 година, и
- Донесена е Програма за управување, уредување и одржување на објектите на граничните премини за патен сообраќај за 2024 година, објавена во „Службен весник на РСМ“ бр.106 од 20.05.2024 година.

Дополнително, во насока на продолжување со активностите опфатени со оваа мерка, во текот на март 2023 година, од страна на Министерството за финансии е

доставена иницијатива до ДЕУ во Северна Македонија, за одобрување на твининг лајт проект насловен „Понатамошна хармонизација на домашната даночна легислатива со законодавството на ЕУ, и подобрување на проектирањето и известувањето на даночните приходи“. Заклучно со 31 декември 2023 година, до Министерството за финансии не е пристигнато повратно официјално известување во врска со прифаќањето на оваа иницијатива од страна на Европската Комисија.

Донесен е Правилник за спроведување на Законот за данокот на додадена вредност („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. Службен весник на РСМ број 18/24 од 25.01.2024 и 19/24 од 26. 01.2024);

Донесен е Законот за минимален глобален корпоративен данок на доход беше усвоен од страна на Собранието во декември 2024 година. Законот е усогласен со Директивата на Советот (ЕУ) 2022/2523 од 14 декември 2022 година за обезбедување на глобално минимално ниво на оданочување за мултинационални претпријатија и големи домашни групи во Унијата OJ L 328, 22.12.2022.

Приоритет 2. Даночна администрација

Во делот на **Мерка 1: Зајакнување на административните капацитети за подобра наплата на приходите и даночната усогласеност** постигнат е следниот напредок:

Работна група – Проектен тим формиран со Решение на Директорот на УЈП согласно својата задача за воведување Центар за извонредност за попис, процена, заплена и продажба на имот заради наплата на данок, изготви проектна документација која обезбедува:

- Дизајнирање на моделот на функционирање на Центар за извонредност, припадноста во структурата на внатрешната организација на УЈП и поделбата на должностите со ОНД во РД и ДГДО
- Процена на потребните човечки ресурси во Центар за извонредност со соодветни стручни квалификации
- Процена на други услови за практично функционирање на Центарот за извонредност (сместувачки простор, софтверски апликации и др.).

Предложениот модел се однесува на воведување нова централизирана организациона единица во УЈП – Центар за даночно извршување.

Практичната имплементација на Центарот за даночно извршување е условена првенствено со измени на актите за внатрешна организација и систематизација на

работните места во УЈП, за да се воведе новата организациона единица и да може да започне регрутацијата на човечки ресурси преку интерни прераспоредувања и нови вработувања, јавни набавки и сл. Во меѓувреме стапија во сила измени на Законот за Управата за јавни приходи, со кои УЈП е обврзана во рок од шест месеци, односно до ноември 2023 год., да донесе нови акти за внатрешната организација на УЈП. Со ова, формално-правното воведување на Центарот за даночно извршување како нова организациона единица во УЈП ќе се соедини со севкупните промени – новата внатрешна организација на УЈП, по што ќе следуваат и другите активности за негова практична имплементација.

Центарот за даночно извршување во предлог актот за внатрешна организација и систематизација на работните места во УЈП (кој е во фаза на добивање на согласност од МИОА), се воведува како Оддел за попис, процена, заплена и јавна продажба на движни предмети и недвижности во состав на Секторот за наплата и управување со долгови во Генерална дирекција (натаму: ОППЗП). Во Планот за јавни набавки на УЈП за 2024 година вградени се дел од буџетските потреби за имплементација и отпочнување на централизираната единица - ОППЗП.

Продолжуваат активностите во однос на изготвување на Регистар на ризици на усогласеност по видови на даноци и План за подобрување на усогласеност во сектор градежништво, а со цел борба против сивата економија и подобрување на усогласеноста на даночните обврзници.

Предизвик за успешна реализација на други активности се обуки за управување со ризиците на усогласеност и развивање на аналитички вештини на постоечките вработени во ЕУРУ како и доекипирање на Единица за управување со ризик кај усогласеноста.

Во делот на **Мерка 2: Дигитална трансформација на УЈП со воспоставување на Интегриран Даночен Информациски Систем (ИДИС)** постигнат е следниот напредок:

Проектот “Градење на ефективни, транспарентни и отчетни институции за управување со јавните финансии” стана ефективен со склучување на Договор со Светска банка преку кој се обезбедени финансиски средства за определни модули на новиот интегриран ДИС на УЈП, и тоа:

- (i) ИТ решенија за модернизација на услугите на даночните обврзници преку подобрување на порталот е-Даноци/е-Услуги и дополнителни онлајн можности за поддршка на ангажманот на граѓаните во даночниот домен

преку механизми за повратни информации, паметни апликации или други софтверски алатки,

- (ii) Складиште на податоци и алатки за деловна интелигенција - Софтвер и хардвер потребни за новиот DW за онлајн аналитичка обработка, статистика и известување и софтвер потребен за развој на алатки за управување со ризикот за усогласеност и процес на донесување одлуки во УЈП,
- (iii) Комбиниран центар за повици/пулт за помош - Софтвер и хардвер потребни за воспоставување на центар за повици/пулт за помош,
- (iv) Хардвер потребен за имплементација на ДИС модулите - Набавка и инсталирање на дополнителни сервери, единици за складирање податоци, системи за репликација и други решенија потребни за имплементација на ДИС модулите (вклучувајќи го и модулот за е-фактурирање), проширување на операциите на ДИС во постоечкиот центар за податоци на УЈП и новата заедничка ДРК управувана од Министерството за внатрешни работи.

Потпишан е договорот за изготвување на функционалните барања и технички спецификации за овие модули. Времетраење на договорот е 18 месеци: 14.03.2024 - 14.09.2025 година, Kick-off meeting е одржан на 19.03.2024 година и истиот непречено се спроведува.

Дополнително со Светска банка се работи и на финализирање на документ со услови (TOR) со потребната техничка помош за следните функционални области:

- Поддршка за имплементација на управување со ризикот за усогласеност.
- Зајакнување на административните капацитети во функционалните области
- Градење на капацитетите на Канцеларијата за големи даночни обврзници (ДНИ).

Со измените на Законот за Управата за јавни приходи кои се во сила од 03.05.2023 год. уредена е формалната организација и структурата за имплементација на реформата за дигитална трансформација на УЈП. Согласно законските одредби, Директорот на УЈП со решение од 18.05.2023 год. формираше Работно тело за имплементација на даночен информациски систем (ДИС), чија задача е: имплементација, надградба, оптимизација, извршување, регулирање, одржување, контрола, едукација на кадар и анализа на сите процеси и функционалности поврзани со даночниот информациски систем. Заради обезбедување на сигурна

реализација на проектот за воспоставување на нов ИДИС, Работното тело изготви реформска програма – програма за имплементација на ИДИС и заради поефективно мониторирање на имплементацијата воспостави Реформски комитет.

Управата за јавни приходи на 30.10.2024 година усвои Реформска програма на УЈП 2025 -2028 година со назив „Транзиција во дигиталниот свет” Цел на програмата е, преку дигитализирање на сите функции на УЈП, со примена на модерна информациска и комуникациска технологија и обезбедување на сигурен и безбеден информациски систем, УЈП да се трансформира во флексибилна, ефикасна, ефективна и сервисно ориентирана даночна администрација. Приоритети на Програмата се:

- Приоритет 1: Консолидирана електронска даночна администрација (е-УЈП);
- Приоритет 2: Платформа за аналитички капацитет на УЈП; и
- Приоритет 3: Безбедност, стабилност и одржливост на ДИС.

Очекувани резултати од Програмата се промени кои треба да бидат постигнати до крајот на 2028 година, со кои УЈП ќе биде реорганизирана според нов деловен – дигитализиран модел:

- Пресметување и плаќање данок интегрирано во „природната средина” на даночните обврзници и поедноставени автоматизирани и без хартија процеси интегрирани со други државни и јавни органи и субјекти, финансиски институции и други релевантни чинители;
- Овозможени услуги за даночните обврзници и другите засегнати страни преку различни канали;
- Управување со даночните приходи засновано на усогласеност, управување со ризик и донесување информирани одлуки;
- Интегриран информациски систем на УЈП со исполнети стандарди за безбедност, стабилност и одржливост.

Со измени на систематизација во тек на 2024 година, создадени се услови за формализирање на управувачка структура. Формирана е и пополнета Единица за управување со реформи и формиран е нов Комитет за стратешко и реформско управување во УЈП, кој го сочинуваат директорот на УЈП и највисоки даночни службеници.

Со реформската програма се предвидува постојното Работно тело за имплементација на ДИС и Единица за управување со реформи да се трансформираат во постојана организациона единица - Директорат за дигитална

трансформација кој ќе биде составен од 3 сектори посветени на секојдневното управување со реформите и дигитализација на процесите во УЈП и тоа:

- деловни процеси и регулатива во Секторот за трансформација;
- дигитализација во Секторот за дигитализација; и
- управување со промени и за организација во Секторот за управување со реформи.

Постојниот Сектор за дигитализација ќе се реорганизира во рамките на новиот Директорат за дигитална трансформација.

За имплементација на реформската програма – Приоритет 1 - Консолидирана електронска даночна администрација, формирани се и започнаа со работа работни групи за подготовка на тендерска документација со техничка спецификација за јавна набавка за цели на следните проекти за имплементација на новиот ДИС:

- Воспоставување на единствен регистар на даночни обврзници
- Електронски даночни услуги и електронско сандаче
- Процесирање на даночни пријави и документи и утврдување на данок
- Управување со долгови и плаќања и даночно сметководство
- Управување со предмети (даночна постапка)
- Управување со организациски и човечки ресурси (ERP/HRM)

Во рамки на Приоритет 2: Платформа за аналитички капацитет на УЈП, се одвиваа активности во врска со проектот е-Фактура и тоа:

- Доработка на техничката спецификација за проектот е-Фактура .
- Одржан техничкиот дијалог кој предизвик промени во тендерската документација.
- Започната е јавната набавка на системот е-Фактура

Во рамки на Приоритет 3: Безбедност, стабилност и одржливост на ДИС извршено е скенирање на ранливостите/слабостите на ИТ системот/ите на УЈП (ИТ инфраструктурата, софтверот итн), се со цел на превземање мерки за зголемување на безбедноста, доверливоста, интегритетот и пристапот до информациите што ќе обезбеди непречено функционирање и сигурностна податоците за даночните обврзници, даночните и другите јавни приходи.

Паралелно со сите активности, а за успешна реализација на приоритетите од Реформската програма, формирана е и работна група која работи на

консолидацијата на постојните податоци (хартиени и електронски) во УЈП за потребите на ДИС, како предуслов за обезбедување на полесно и непречено мигрирање на податоците од еден кон друг систем и преминување кон користење на новите функционалности и деловни процеси во УЈП.

Приоритет 3. Царина

Мерка 2: Модернизација на царинските услуги и нивна дигитализација

Со реализација мерката за модернизација на царинските услуги и нивна натамошна дигитализација, а преку следење на препораките за усогласување и поврзување со ЕУ, ќе биде зајакнат системот на јавни финансии, фискалната дисциплина и ефикасноста во управувањето и користењето јавни ресурси, но ќе се промовира и транспарентноста и ќе се обезбедат ефикасни услуги и економски развој. Оваа цел придонесува кон одредбите на Програмата за реформа на УЈФ, која го поддржува дијалогот со ЕУ и помага во поефикасно користење на средствата од ЕУ преку институциите на Северна Македонија, на патот за пристапување во ЕУ.

Во рамки на оваа мерка планирана е *„Имплементација на современи системи во насока на усогласување со Повеќегодишниот стратешки план на ЕУ (MASP), интеграција со европските системи и набавка на соодветен хардвер“*. Имено, Царинската управа се стреми да биде „СМАРТ“ што е во согласност со политиката на Светската царинска организација, а тоа значи: безбедни граници, автоматизација, следливост и мерливост, подобрување на управувањето со ризик и пред сè, следење и примена на најновата технологија.

Во контекст на реализација на мерката и предвидените активности во извештајниот период тековно се реализираат активности преку кои се применуваат современи стандарди и практики при дефинирањето и реализирањето на деловните побарувања на ЦУРСМ, со користење на соодветна проектна Методологија за имплементација на нови концепти и ИТ решенија, докажани на ИТ пазарот. Исто така, континуирано се работи на подобрување на протокот на информации помеѓу сите чинители во активностите поврзани со Царинската управа. Сервиси за размена на податоци од СОЦДАД со други институции се одвива преку Платформата за интероперабилност на МДТ.

Во 2024 година како поддршка на проектите за имплементација на НКТС Фаза 5 се одржаа следните обуки:

- Обука за царинска тарифа за царински службеници кои работат на транзитна постапка,
- вкупно 33 обуки за спроведување на транзитна постапка преку НКТС 5 на кои учествуваа 396 царински службеници
- Одржани се три обуки и една информативна сесија за економските оператори кои го користат Порталот на Царинската управа за поднесување на транзитни царински декларации на кои учествуваа вкупно 85 претставници на економските оператори

Во извештајниот период, исто така, континуирано се спроведуваат активности за развој на екстерниот и владиниот домен и зголемување на транспарентноста и навременото информирање на сите учесници во царинските постапки, како и на корисниците на ИТ системите, преку зголемена примена на интернет, интранет и современите социјални мрежи.

Царинската управа работи и на воведување на целосна без хартиена околина во царинската постапка, преку имплементација на електронски системи од програмата е-Царина, односно Повеќегодишниот стратешки план на ЕУ (MASP), што се компатибилни со системите и постапките во Европската унија.

Воспоставено е поврзување на Царинската управа со соодветна инфраструктура (CCN/CSI, како и ieCA & CTA CONF), односно системи потребни за спроведување на тестирањата на новиот систем. По завршување на инсталацијата на новиот систем НКТС 5, се реализираа неопходните тестирања за негово пуштање во продукција на почеток на јануари 2025 година.

Спроведени се обуки за користење на НКТС 5 за царинските службеници како и за економските оператори. Транзицискиот период (воведување на фаза 5) ниво на ЕУ завршува во јануари 2025 година.

Надградба на системот Интегрирана тарифна околина (ИТО)

Во текот на 2024 година обезбедено е одржување и развој на Интегрирана тарифна околина (систем добиен со финансиски средства преку ИПА 1) со времетраење од 36 месеци. Со новиот договор предвидено е изработка на нови или измени и надградби на воспоставените интерфејси за комуникација (веб сервиси) со

ЕКСИМ, СОЦДАД, НКТС4 и НКТС5, измена на ЗТИ модулот со цел електронско поднесување на Барање за издавање на ЗТИ според техничките барања на ЕУ и други адаптивни измени. Исто така предвидена е и изработка на интерфејс помеѓу ИТО и НКТС, а за потребите на интеграција со НКТС 5, што треба да овозможи комуникација и размена на податоци за настанати промени во тарифа.

На месечно ниво се следи безбедноста на системот, со доставување на извештај за направената проверка и преземените активности со предлог насоки за унапредување.

Меѓународен договор за учество во Програмата на ЕУ -Царина, кој ќе го опфаќа периодот од 2021 -2027 година е потпишан од Европската комисија и Република Северна Македонија и истиот е ратификуван во јуни 2023 од Собранието (Сл. Весник бр. 129/23 од 21.6.2023 година). Потпишан е и Договор за грант за периодот 2021-2024 година (октомври 2023 година), со кој Програмата и официјално станува активна. Европската Комисија ѝ одобри на Царинската управа да земе активно учество во активностите од почетокот на програмата, со цел користење на придобивките од истата.

Во период јануари - декември 2024 година, на 27 настани организирани во рамки на Програмата Царина (Programme Customs) учествуваа вкупно 83 царински службеници (64 онлајн и 19 со физичко присуство). Претставниците на Царинската управа имаа можност да се запознаат со статусот на активностите што се имплементираат во Европската Унија преку следење на состаноците во следните работни групи: мрежата на европските царински лаборатории, е-Царина, подгрупата за е-трговија во рамките на групата за перформанси, експертската група за забрани и ограничувања, мрежата на национални координатори за транзит, мрежата на национални координатори на програмата Царина, групата за обуки и групата за работни посети во рамки на програмата Царина. Организирани беа две работни посети.

Исто така, се одвиваа активности за редовно одржување на постојните системи и хардверска инфраструктура за работа на ИКТ системите на Царинската управа. Воедно, во тек е разгледување на потребите и можностите за натамошно подобрување на услугите на Царинската управа кон корисниците. Согласно тековното работење се врши соодветно усогласување на Системот за обработка на царински и акцизни документи - СОЦДАД во делот на акцизите и контролните функции со електронските акцизни документи.

Националниот едношалтерски систем (National Single Window - NSW), кој е во развој и имплементација, ќе овозможи хармонизација на процесите и податоците за обработка на дозволите од прекуграничниот проток на стоки, применувајќи ги при тоа прописите и техничките спецификации, согласно стандардите и практиките на ЕУ.

Преку изработка на соодветни интерфејси, во NSW се очекува да бидат соодветно интегрирани националните ИТ системи кои се користат во Царинската управа и другите владини институции, а кои опфаќаат бизнис процеси од прекуграничниот проток на стоки.

Сето ова има за цел обезбедување на поефикасна комуникација помеѓу институциите и бизнис заедницата во однос на прекуграничната трговија. Проектот е финансиран со кредит од Светска банка.

Во текот на изминатите месеци, работната група за имплементација на Националниот едношалтерски систем формирана на национално ниво, во соработка со консултантскиот тим интензивно работеше на креирање на техничка спецификација како дел од тендерската документација за набавка на хардверска опрема и услуги за развој на софтверско решение за системот. Огласот за набавка на овој систем беше објавен во мај 2024 година. Согласно заклучоците од мисијата на Светската банка за напредокот на Проектот (одржана на почетокот на септември 2024 година), тендерската постапка за дизајн, набавка и инсталација на Национален едношалтерски систем беше прекината, по изразена загриженост од страна на Царинската управа, на иницијатива на Министерството за транспорт.

Причина за прекилот е потребата од повторно ревидирање на техничката спецификација за предметната набавка, критичната временската рамка за имплементација, како и недоволниот ангажман од страна на надлежните институции. Оттука, Царинската управа започна активности за прецизирање и ревидирање на последната верзија на техничката спецификација за системот, со цел повторно објавување на огласот.

На 07.02.2024 се одржа настан за промоција на НЕС, на кој беше презентиран новиот систем, функционалностите и придобивките што истиот ќе ги донесе како за приватниот сектор, така и за државните институции во поглед на поедноставување на работните процеси и забрзување на прекуграничната трговија.

За законски, регулативни и процедурални промени, беше подготвена нацрт-верзија на предлог-Законот за воспоставување на НЕС во јуни 2024г. Во наредниот период истата ќе биде презентирана пред Управувачкиот комитет, по што ќе се иницира постапка за донесување на овој закон, со цел истиот да биде усвоен пред пуштање на системот во продукција.

Во наредниот период за осовременување на ИКТ структурата планиран е развој и имплементација на податочен склад (Data Warehouse). Имплементацијата на податочниот склад има за цел да обезбеди централизирана база на еднозначни и квалитетни податоци како основа за квалитетен процес на одлучување и во крајна линија подобрување на деловните процеси во Царинската управа за подобра заштита на домашниот пазар.

Овој проект (за кој е подготвена програма за имплементација) се финансира преку грант добиен од Владата на Република Кореја, за што во октомври 2023 годинава беше потпишан Меморандум за соработка.

Во рамки на ИПА 2 Проектот за набавка на ИКТ опрема и системски софтвер, реализирана е надградба на ИКТ инфраструктурата на податочниот центар на примарната локација и инсталирана и конфигурирана е опрема на оддалечена локација („Disaster Recovery “). Опредметот за Центар за опоравување од катастрофи е испорачана, инсталирана, тестирана и во согласност со техничките спецификации на договорот за набавка.

ИКТ системот е подготвен за миграција на новиот хардвер и софтвер. По завршувањето на сценаријата за тестирање на миграција и репликација на податоци, опремата за локацијата на Центарот за опоравување од катастрофи беше подготвена и е пренесена и инсталирана. Затоа, миграцијата, надградбата на базата на податоци и репликацијата на други ИКТ системи на оддалечена локација на Центарот за опоравување од катастрофи е во тек и опремата е оперативна. Царинската управа има обезбедено договор за одржување на опремата. Во 2024 година продолжија тековните активности во процесот за обезбедување на континуитет во работењето во случај на опоравување од катастрофи, што ќе овозможи сите критични ИКТ системи да можат да се активираат и на локацијата на **Податочниот центар за опоравување од катастрофи** (Disaster Recovery). Со ова би се имплементирале неопходните побарувања и стандарди за заштита на податоците и обезбедување на соодветна заштита на системите од непогоди.

Столб III - Планирање и буџет

Приоритет 1. Буџетско планирање

Мерка 1: Унапредување на среднорочно планирање

Клучни елементи на фискалната политика претставуваат дисциплинирана фискална политика, намалување на сива економија и поголема наплата на средства за државниот буџет и фискална консолидација. Покрај определбата за фискална консолидација и буџетски заштеди, продолжува поддршката на економијата со инвестиции во инфраструктурни проекти, редизајнирање на структурата на јавните финансии преку одржување на високо ниво на капитални расходи со околу 5% од БДП и зајакнување на транспарентноста и отчетноста.

Фискалната политика во периодот 2025-2029 година ќе биде насочена кон подобрување на макроекономска стабилност и поддршка на економската активност преку постепена фискална консолидација, подобрување на управувањето на јавните финансии и одржување на високо ниво на капитални расходи. Притоа, буџетскиот дефицит како процентуално учество во БДП е планиран на 4% во 2025 година, 3,5% во 2026 година, 3% во 2027 година, 3% во 2028 година и 2,8% во 2029 година.

Како позначајни активности кои придонесуваат кон подобрувањето на среднорочното планирање, а се опфатени со Фискалната политика во периодот 2025-2029 година се:

- подобрување на макроекономската стабилност, поддршка на економската активност, забрзување на економскиот раст,
- постигнување на фискалните правила, преку постепена фискална консолидација и дисциплинирана буџетска потрошувачка,
- постигнување на високо ниво на капиталните расходи, преку реализација на инвестиции во инфраструктурни проекти,
- намалување на сива економија и поголема наплата на средства за државниот буџет,
- зајакнување на потенцијалот за раст на домашната економија.

Мерка 2: Подоброено Буџетско планирање и развој на мерливи индикатори на успешност

Рамката за водење на одржлива фискална политика, зголемување на буџетската дисциплина и одговорност е утврдена со новиот Закон за буџети, кој Собранието го донесе во септември 2022 година.

Буџетот за 2024 година беше конзистентен со Планот за фискална одржливост и поддршка на економскиот раст, кој е заснован на:

- фискална консолидација – преку утврдување на мерки за рационализација по одделни категории на расходи, активности и мерки за подобрувањето на ефикасноста и ефективноста на системот за наплата на јавните приходи;
- конзистентност на политиките во процесот на буџетско планирање – преку целосна поврзаност на буџетското планирање со Програмата на Владата, секторските стратегии, како и поврзаноста со Програмата за економски реформи;
- развој на повеќегодишни индикатори за мерење на успешноста во реализацијата на политиките во буџетот – со цел мерење на ефектите од буџетските расходи во однос на резултатите при обезбедувањето јавни добра и услуги кои ги даваат буџетските корисници.

Во насока на јакнење на процесот на буџетска подготовка и извршување и известување согласно со новиот Закон за буџети, континуирано се реализираа мисии со U.S.Department of the treasury, а особено значајна е и изработката на новите класификации согласно одредбите на новиот Закон за буџети. Во месец декември 2024 година донесени се подзаконските акти за петте класификации - административна/организациона, економска, програмска, функционална и класификација на извори на финансирање. Нивната операционализација согласно член 25 од измените и дополнувањата на Законот за буџети („Сл.весник на Република Северна Македонија“ бр.272/24) ќе започне од 1 јануари 2026 година.

Исто така, во текот на април 2024 година беше организирана мисија на тема „Spending Review in North Macedonia – Rules and Outline of Spending Review Manual“ со Меѓународниот монетарен фонд, која особено е значајна во разбирањето за анализата на трошоците на Буџетот, како една од клучните цели и пустилати на процесот на фискална консолидација.

Мерка 3: Фискална консолидација за етапно и одржливо намалување на буџетскиот дефицит

Фискална консолидација продолжува преку поддршката на економијата со инвестиции во инфраструктурни проекти, редизајнирање на структурата на јавните финансии преку зголемено учество на капиталните расходи, како и зајакнување на процесот на планирање, извршување и известување за јавните финансии.

Приоритет 2. Зајакнато управување со јавни инвестиции

Мерка 1: Планирање на одржливи нивоа на инвестиции

Во моментот, Секторот за управување со јавни инвестиции брои 6 вработени, од 14 планирани. Во 2024, Секторот за управување со јавни инвестиции ја подготви новата Уредба за управување со јавни инвестиции, како подзаконски акт кој произлегува од новиот Закон за буџети (член 20), со цел да се воспостави структуриран и сеопфатен пристап во одлучувањето за предложените проекти за јавни инвестиции. Уредбата за управување со јавни инвестиции го уредува начинот на дефинирање, подготовка, разгледување, оценување, приоритизирање на нови проекти за јавни инвестиции, следење и известување за реализацијата и екс-пост преглед на проектите за јавни инвестиции, како и улогите и одговорностите на субјектите вклучени во секоја од фазите на процесот за управување со јавни инвестиции. Уредбата за управување со јавни инвестиции е во владина постапка за донесување и истата се очекува да се применува веднаш по нејзиното донесување.

Мерка 2: Подобрена проценка на проекти, селекција и алокација на ресурси за капитални инвестиции

Предлог Уредбата за управување со јавните инвестиции пропишува и методологија/насоки за оценување на проекти. Покрај тоа, изработени се и упатства за физибилити студии кои даваат детални препораки за изработка на физибилити студии. Овие упатства ќе ги објави Министерството за финансии по усвојувањето на Уредбата за управување со јавни инвестиции.

Првата обука на службеници од релевантни јавни институции за основите на управувањето со јавните инвестиции беше спроведена во мај 2024 година, со техничка помош од Светска банка.

Мерка 3: Ефикасен и ефективен мониторинг на капитални инвестиции

Конкретни процедури за следење на реализацијата на јавните инвестициски проекти утврдува Владата со новата Уредба за управување со јавни инвестиции.

ПИМ модулот што ќе се развие во рамките на ИФМИС се очекува да ги поддржува функциите поврзани со мониторинг на јавните инвестиции.

Со цел да се премости периодот додека новиот ИФМИС ПИМ модул да стане оперативен, Министерство за финансии започна да развива краткорочно ИТ решение за управување со јавни инвестиции (ПИМИС) за собирање и складирање на основни информации за проекти за јавни инвестиции.

Во Министерство за финансии беа реализирани две мисии (во јуни и октомври 2024 година) за адаптација на ПИМИС базиран на Excel развиен од ФАД-ММФ на потребите на Министерство за финансии, за да може да се користи како преодно ИТ-решение коешто на МФ ќе му обезбеди база на проекти од кои ќе избираат кандидати за буџетско финансирање и ќе се следи финансиската реализација на проектите.

Приоритет 3. Ефективни инструменти согласно Планот за забрзан економски раст

Мерка 1: Воспоставување на различни фондови во институциите и развој на различни финансиски инструменти

Со оваа мерка е предвидено воспоставување на 6 различни фондови кои во рамките на овој Приоритет имаат за цел да овозможат полесен пристап до финансиски средства на компаниите, финансирање на инвестиции во областа на енергетската ефикасност, поддршка на компаниите ориентирани кон извоз, поттикнување на иновативни дејности. Досега, во рамки на оваа мерка се воспоставени два од шесте предвидени фондови. Станува збор за Гарантниот фонд и Фондот за развој кои се воспоставени и функционираат во рамките на Развојната банка на Република Северна Македонија (РБСМ). Предлог-законот за

изменување и дополнување на Законот за Развојната банка на Северна Македонија беше усвоен од Владата на 25 јули 2023 година, а потоа беше усвоен во Собранието на 3 октомври 2023 година. Со тоа, е создадена правната рамка за Фонд за енергетска ефикасност и можност за негова имплементација. Во однос на фондот кој треба да се воспостави во Дирекцијата за технолошки индустриски развојни зони, измените од Законот за технолошки индустриски развојни зони со кои ќе се овозможи да основа и управува со фондот на Дирекцијата за технолошки индустриски развојни зони, измените од Законот за технолошки индустриски развојни зони се во владина процедура. Во понатамошниот период треба да се воспостават и другите фондови предвидени во рамки на оваа мерка.

Мерка 2: Јакнење на капацитетите на различни институции

Целта е да се обезбеди ефективна реализација на планот за забрзан економски раст, преку поставување на структура на управување, којашто ќе го покрива целиот процес на управување со проекти, вклучувајќи и повратна спрега за да се забрза ефективноста во текот на годините. Кај оваа мерка се предвидени 3 активности кои опфаќаат воспоставување на единица за координација на инфраструктурни проекти, воспоставување на единица за следење на проекти и воспоставување на единица за градење на капацитети и обука. Воспоставување на единица за координација на инфраструктурни проекти е во владина процедура, додека пак воспоставување на единица за следење на проекти и воспоставување на единица за градење на капацитети и обука како единици треба да бидат воспоставени во следниот период.

Столб IV - Јавни набавки

Приоритет 1. Политика за јавни набавки

Мерка 1: Зајакнување на институционалниот капацитет

Соработката меѓу клучните институции во системот за јавни набавки во рамки на Советодавното тело продолжи и во 2024 година. Се одржаа 2 редовни работни состаноци, на кои се разгледуваа различни прашања поврзани со јавните набавки.

Исто така, соработката продолжи и во рамки на Координативното тело за следење на реализацијата на Стратегијата за унапредување на системот за јавни набавки 2022-2026, преку што надлежните институции го следат статусот на реализација на мерките и активностите од Стратегијата. Во подготовка се нацрт – Годишен

извештај за следење на спроведувањето на Стратегијата за 2023 и 2024г., и нацрт – Акциски план за спроведување на Стратегијата за 2025г.

Во однос на поддршката на договорните органи и зајакнување на нивните капацитети, Бирото продолжи да подготвува и објавува нови методолошки алатки.

Бирото на својата веб-страница објави три нови брошури, кои опфаќаат различни аспекти од примената на Законот за јавните набавки, и тоа:

- Прирачник за невообичаено ниска цена – целта на прирачникот е преку појаснувања и примери да придонесе кон зајакнување на вештините за евалуација, особено во однос на понуди со „невообичаено ниска цена“, согласно националната законска рамка и меѓународната добра пракса.
- Прирачник за користење на Законот за јавните набавки во насока на поддршка на економски оператори со јака социјална мисија (резервирани договори) - со прирачникот се појаснуваат резервираните договори со цел поттикнување на стратешко користење на јавните набавки за постигнување на важни општествени цели – социјални аспекти во набавките и поттикнување на учество на малите и средни претпријатија.
- Препораки за примена на Законот за јавните набавки во состојба на крајна итност - оваа брошура содржи препораки со прифатена добра пракса и насоки, со цел ефикасно и правилно постапување на договорните органи во однос на јавните набавки во состојби на крајна итност.

Водејќи се од идејата за размена на мислења, знаења и искуства од примената на Законот за јавните набавки, а со цел идентификување на слабостите и планирање на соодветни активности за подобрена примена во иднина, Бирото за јавни набавки, во април и во декември 2024г., организираше „Денови на отворени врати“ со договорните органи и економските оператори како непосредни практикувачи на Законот.

Со цел воспоставување на нов систем за едукација на БЈН, спроведена е сеопфатна анализа на системот за едукација на Бирото за јавни набавки. Партнерите од Твининг проектот за „Зајакнување на функциите за буџетско планирање, извршување и внатрешна контрола“, каде Бирото беше корисник на Компонента 3, подготвија анализа и дадоа поединечни предлози во врска со Програмата и системот за едукација. Во анализата се вклучени и одредени препораки од Европската комисија и СИГМА (Заедничка иницијатива на ОЕЦД и Европската

унија) кои се однесуваат на професионализација на лицата за јавни набавки. Имајќи го предвид горенаведеното, Бирото пристапи кон преиспитување на концептот за сертификација и ресертификација и констатираше дека Програмата за едукација треба да биде изменета. Новите програми за едукација треба да овозможат во континуитет да се унапредува знаењето, вештините и добрите практики при спроведувањето на јавните набавки. На овој начин ќе се овозможи вршење на континуирана професионализација на лицата за јавни набавки. Истовремено, од анализата на евалуационите прашалници од спроведените обуки за сертификација и ресертификација детектирани се слабости кои треба да се отстранат, а предвид се имаа и предлозите од кандидатите во однос на Програмата.

Со цел редизајнирање на постоечката Програма за едукација во насока на горенаведеното, клучно е донесување на измени на ЗЈН со кои ќе биде опфатена и едукацијата.

Во врска со зајакнувањето на капацитетите за идентификување и превенција на незаконско постапување и корупција во јавните набавки, во 2024г., Бирото за јавни набавки организираше две дводневни работилници со Одделот за сузбивање на организиран и сериозен криминал при Министерството за внатрешни работи - Единици за корупција, финансиски криминал и финансиски истраги.

Исто така, во 2024г., Бирото во соработка со Светска Банка одржа работилница за придобивките од имплементацијата на индикаторите за црвени знаменца во јавните набавки, а подготвениот Извештај од воспоставени индикатори за следење на ризиците во јавните набавки за 2023 г. е објавен на веб-страната на БЈН.

Приоритет 2. Јавно приватно партнерство (ЈПП)

Целта на овој приоритет е воведување на нови политики во сферата на јавно приватно партнерство во Република Северна Македонија и обезбедување на сите предуслови во развојот на ефективен систем за јавно приватно партнерство кои ќе овозможат активирање на досега неактивни средства за изградба на големи објекти и објекти од јавен интерес, истовремено стимулирајќи ја конкуренцијата и постигнувајќи најповолна вредност за парите.

Предлог Законот за јавно приватно партнерство и Предлог Законот за концесии на добра од општ интерес се во фаза на доставени барања на мислења до релевантните институции. Процесот на усогласување на овие закони со

Европската комисија и Секретаријатот за законодавство беше пролонгиран и траеше речиси шест месеци особено ако се земе во предвид фактот што во 2024 година се одржуваа избори.

На 15.07.2024 е усвоен Законот за концесии и јавно приватно партнерство („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр.147/24) со кој надлежноста во областа на концесии и јавно приватно партнерство е пренесена во надлежност на новото Министерство за енергетика, рударство и минерални сировини.

Приоритет 3. Механизам за жалба

Мерка 1. Зајакнување на правната и регулативна рамка на правната заштита во процесот на јавните набавки

Активноста изготвување на посебен закон за правна заштита во областа на јавните набавки подразбира целосно подобрување на системот за правна заштита во јавните набавки преку развивање на нови алатки за стекнување на теоретско и практично знаење, професионални вештини и компетенции за професионално, економично, ефикасно и ефективно спроведување на постапките за јавни набавки на сите нивоа. Во моментот се прави компаративни анализи и се согледуваат искуствата од земјите членки на ЕУ за да може да се почне со подготовка на посебниот закон за правна заштита во областа на јавните набавки.

Мерка 2: Зајакнување на административниот капацитет на ДКЖЈН

Со цел зајакнување на капацитетите на ДКЖЈН за постигнување на потребното ниво на ефикасност на ДКЖЈН и за правилно функционирање на системот на јавни набавки во целина потребно е зголемување на бројот на државни службеници во стручната служба на ДКЖЈН, со што би се зголемила транспарентноста, ефикасноста и ефективноста на ДКЖЈН. Во извештајниот период јануари- декември 2024 година не е реализирано ново вработување во ДКЖЈН.

Државната комисија за жалби по јавни набавки во текот на 2024 година нема реализирано активности по Програмата за реформа за управување со јавните финансии.

Столб V - Интегрирани јавни финансии

Приоритет 1. Спроведување на Интегриран информациски систем за управување со финансии (ИФМИС) за поддршка на спроведувањето на реформите за управување со јавните финансии и Законот за буџети

Мерка 1: ИФМИС е целосно оперативен со цел поддршка на спроведувањето на реформите на Законот за буџети

Во рамките на оваа мерка се вклучени 3 активности: (1) Развивање на ИФМИС како интегриран централизиран веб-базиран систем што го поддржува децентрализираното работење, (2) Проширување на ИКТ инфраструктурата на МФ (во согласност со „whole-of-government” пристап) во која ИФМИС ќе биде интегриран и (3) Зајакнување на капацитетите (Работна група за реформи на Законот за буџети), обука и управување со промени за поддршка на реформите на Законот за буџети и функционирањето на ИФМИС на ниво на целата земја.

Основата за реализација на оваа мерка, односно приоритет, произлегува од Законот за буџетите, донесен во септември 2022 година, со одложена примена од 01 јануари 2025 година, а со кој се регулираат реформите во управувањето со јавните финансии. Имено, една од клучните реформи предвидени со овој Закон е воспоставувањето и имплементацијата на Интегриран Информациски Систем за Управување со јавните финансии (ИФМИС) со цел поддршка на имплементацијата на реформите предвидени во Законот, кои меѓу другото опфаќаат воспоставување на повеќегодишна буџетска рамка; воведување на функција за управување со јавните инвестиции; унапредување на извршувањето на буџетот преку автоматизиран систем за надзор над обврските, вклучувајќи повеќегодишни обврски и централизирани податоци за преземените обврски; управувањето со основните финансиски и нефинансиски средства на државата, како и унапредување на управувањето со долгот.

Проектот за развој и имплементацијата на ИФМИС (заедно со Проектот за развој и имплементација на Интегриран Даночен Информациски Систем и Проектот за развој и имплементација на Информациски Систем за Управување со Државна Помош) е поддржан со заем од Светската банка во износ од 20 милиони евра и грант средства од Европската комисија во износ од 5 милиони евра. Договорите за заем од Светската банка и грант од Европската комисија беа склучени во јануари 2023 година.

Дел од средствата од заемот од Светска банка се наменети за воспоставување на Проектна единица (ПЕ) за реализација на „Проект за градење ефективни, транспарентни и одговорни институции за управување со јавни финансии,“ во чии рамки се развојот и имплементацијата на ИФМИС системот. Кадровското екипирање на оваа единица се реализираше во мај 2023 година, со назначување на проектен менаџер на ПЕ, Специјалист за финансиски менаџмент и специјалист за набавки.

Согласно член 107 од Законот за буџетите, министерот за финансии во мај 2023 година формираше Работно тело (РТ), со мандат од 5 години, надлежно за имплементација, надградба, оптимизација, извршување, регулирање, одржување, контрола, едукација на кадар и анализа на сите процеси и функционалности на ИФМИС системот.

Во текот на 2023 година, РТ ги усвои условите за ангажирање на консултантска кука која ќе обезбеди советодавна и техничка помош на РТ во процесот на развој и имплементација на ИФМИС и во процесот на управување со промените поврзани со ИФМИС. Условите за ангажирање на консултантска кука беа одобрени од страна на Светска банка, по што во јули 2023 година беше објавен повик за изразување интерес од страна на економските оператори.

Исто така, РТ ја дополни функционалната и техничката спецификација за ИФМИС со нов модул за јавно-внатрешна финансиска контрола и со извештаи за фискалните ризици, по што и формално ја усвои, заедно со тендерската документација за набавка на ИФМИС. Тендерската документација, како и функционалната и техничката спецификација беа одобрени од страна на Светска банка, по што во ноември 2023 година беше објавен јавен повик за набавка на ИФМИС. Дополнително во февруари 2024 година беше објавен повик за изразување на интерес за техничка помош за операционализација на управувањето со промените за подобра комуникација и вклученост на засегнатите страни.

Приоритет 2. Зајакнување на сметководство на буџетите и буџетските корисници

Мерка 1: Зајакнување на сметководствениот систем со примена на нови сметководствени практики

Во 2023 година се одржаа две мисии на консултантите ангажирани преку Проектот на УНДП во врска со подготовката на Стратегијата за унапредување на сметководството за буџетите и буџетските корисници. На мисијата која се одржа во месец јуни 2023 година беше презентирана подготвената ГАП анализа за воведување на пресметковното сметководство во Република Северна Македонија и подготвената Стратегија со Акцискиот план. По донесувањето (усвојување) на Стратегијата, ќе се започне со изготвување на нова регулаторна рамка преку која ќе се спроведат реформи во областа на буџетското сметководството во насока на усвојување на нови сметководствени практики и стандарди за финансиско известување во јавниот сектор.

Приоритет 3. Академија за јавни финансии

Мерка 1: Воспоставување на Академија за јавни финансии

Академијата за јавни финансии беше организирана согласно со Правилникот за внатрешна организација и работа на Министерството за финансии со бр. 01-11277/1 од 29 декември 2022 година.

Академијата за јавни финансии има вкупно 9 вработени, кои во текот на 2024 година активно учествуваа на обуки, работилници, студиски посети и конференции. Преку овие активности, вработените значително ги унапредија своите професионални вештини и компетенции, дополнително зајакнувајќи ги капацитетите на Академијата за исполнување на нејзината мисија.

Во рамките на Министерството за финансии е опремена и адаптирана сала за обуки, која обезбедува современи услови за организирање на едукативни активности и поддржува создавање средина за учење и професионален развој.

Мерка 2: Изработка и имплементација на курикулум

На почетокот на 2024 година, министерот за финансии ја усвои Годишната програма за обука на административни службеници за 2024 година, во која беа планирани шест обуки од областа на јавните финансии. Од предвидените, успешно беа реализирани четири еднодневни. Дополнително, во соработка со Американската стопанска комора, беше спроведена ад хок обука на тема „Улогата на јавниот сектор во поддршката на ESG (Environmental, Social and Governance) стандардите и регулативата за одржлив развој“ во времетраење од пет работни дена.

Академијата за јавни финансии презеде активности за спроведување на Анализа на потребите од обука во јавниот сектор за 2025 година, која ќе послужи како основа за изработка на Годишната програма за обука на вработените во јавниот сектор за 2025 година.

Преку ИПА твининг проектот „Зајакнување на функциите на буџетско планирање, извршување и внатрешна контрола“ беше развиен Прирачник за курикулум (наставна програма), како основен документ за структурирање на обуките. Во рамки на истиот проект беа спроведени две обуки за обучувачи – една на основно и една на напредно ниво. Како резултат на овие активности, вкупно 39 обучувачи беа сертифицирани и вклучени во регистарот на обучувачи.

Дополнително, во соработка со ЦЕФ Љубљана, беше развиен концепт за трансформација на Академијата во организација за учење (Learning Organisation).

Мерка 3: Меѓуинституционална соработка

Академијата продолжува со континуирана соработка со Националната академија за финансии и економија од Холандија и ЦЕФ Љубљана. Како резултат на билатералната соработка помеѓу Министерството за финансии на Република Северна Македонија и Министерството за финансии на Холандија, експерти од Националната академија за финансии и економија во соработка со Академијата во декември 2024 година изготвија предлог на годишна програма за работа на Академијата, која вклучува јасно дефинирани индикатори за мерење на ефикасноста и резултатите од работењето

Понатаму, беа преземени иницијативи за склучување меморандуми за соработка со домашни и странски институции/организации. На 17 декември 2024 година беше официјално потпишан меморандум за соработка со Американската стопанска комора, што отвори нови можности за партнерства и развој.

Академијата презеде активности за воспоставување мрежа на контакти со институции на централно ниво, со цел унапредување на соработката при организирање на обуките, а исто така воспостави соработка со Даночната Академија при Управата за јавни приходи.

Столб VI - Јавна внатрешна финансиска контрола

Приоритет 1. Финансиско управување и контрола

Мерка 1: Воспоставување на сеопфатен систем на контроли во финансиското управување заснован на управување со ризик

Министерството за финансии преку Централната единица за хармонизација го ажурираше текстот на предлог-Законот за системот на внатрешна финансиска контрола во јавниот сектор. Потребата од ажурирање на текстот произлезе согласно Деловникот на Собранието на РСМ, а воедно и поради објавувањето на новите меѓународни стандарди за внатрешна ревизија. Воедно, текстот на предлог-законот е целосно усогласен со новиот Закон за буџети, како и направени се други технички корекции. По завршување на целата законодавна постапка од страна на сите институции, односно по донесувањето на законот од страна на Собранието на РСМ, Законот за системот на внатрешна финансиска контрола во јавниот сектор беше објавен на 17 декември 2024 година во Службен весник на РСМ број 255.

Во 2024 година во рамки на твининиг проектот „Зајакнување на функциите на буџетско планирање извршување и внатрешна контрола,, ревидирани се нацрт верзиите на Прирачник за финансиско управување и контрола и Упатство за начинот на спроведување преглед на квалитетот на финансиското управување и контрола. Овие документи откако финално ќе се усогласат со Законот за системот на внатрешна финансиска контрола во јавниот сектор, официјално ќе бидат објавени.

Во функција на зајакнување на капацитетите на Централната единица за хармонизација (ЦЕХ) за вршење преглед на квалитетот на финансиското управување и контрола, со поддршка на експерти од твининиг проектот спроведени се три пилот проверки на квалитет на финансиското управување и контрола. Во централната единица за хармонизација вработени се две нови лица, Помошник раководител на ЦЕХ и помлад соработник. Во 2025 година треба да продолжи екипирањето на ЦЕХ.

На 38-та седница на Владата на РСМ одржана на 10.12.202 година усвоен е „Годишниот извештај за функционирање на системот на јавна внатрешна финансиска контрола за 2023 година“ со соодветни заклучоци за унапредување на финансиското управување и контрола.

Од страна на Централната единица за хармонизација, самостојно и во соработка со странски експерти организирани/спроведени се 9 обуки/работилници за вработени во единиците за финансиски прашања и за вработените од ЦЕХ.

Приоритет 2. Внатрешна ревизија

Мерка 1: Зајакнување на квалитетот на работењето на единиците за внатрешна ревизија во министерствата

Со Законот за системот на внатрешна финансиска контрола во јавниот сектор се утврдени нови критериуми за јавните субјекти во однос на обврската за воспоставување и начинот на екипирање на единиците за внатрешна ревизија.

Во функција на зајакнување на капацитетите на Централната единица за хармонизација (ЦЕХ) за вршење преглед на квалитетот на финансиското управување и контрола, со поддршка на експерти од твининг проектот спроведени се три пилот проверки на квалитет на работењето на единиците за внатрешна ревизија. Во централната единица за хармонизација вработени се две нови лица, Помошник раководител на ЦЕХ и помлад соработник. Во 2024 година треба да продолжи екипирањето на ЦЕХ.

На 38-та седница на Владата на РСМ одржана на 10.12.2023 година усвоен е „Годишниот извештај за функционирање на системот на јавна внатрешна финансиска контрола за 2023 година“ со соодветни заклучоци за унапредување на внатрешната ревизија.

Од страна на Централната единица за хармонизација, самостојно и во соработка со странски експерти организирани/спроведени се 13 обуки/работилници за вработени во единиците за финансиски прашања и за вработените од ЦЕХ.

Приоритет 3. Финансиска инспекција

Мерка 1: Зајакнување на институционалната основа на функцијата на финансиската инспекција

По влегувањето во сила на новиот Закон за финансиската инспекција во јавниот сектор („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр.19/23), на 7 февруари 2023 година, во извештајниот период заклучно со 31 декември 2024 година, се финализира постапката за изготвување и донесување на 14 подзаконски и интерни акти, а три подзаконски и интерни акти се во финална фаза на подготовка. Имено, во финална фаза на подготовка е Упатството за

начинот на следење, мерење и проценка на ефективноста на финансиската инспекција во јавниот сектор, како основа за доделување награда за најдобар инспектор согласно законски утврдени критериуми. Подготвена е Процедурата за вршење на финансиска инспекција со прилози кон истата пратена е на разгледување до тимот за квалитет.

Мерка 2: Зајакнување на капацитетот на човечките ресурси на финансиска инспекција

Во рамки на ИПА Твининг проектот „Зајакнување на функциите на буџетско планирање, извршување и внатрешна контрола“, подготвена е Програмата за теоретска обука и практична работа за стекнување лиценца за финансиски инспектор, како и формата и содржината на потврдата за успешно завршена обука, но истата сеште не е одобрена. Програмата за полагање испит за стекнување лиценца за финансиски инспектор и Програмата за обуки за вршење финансиска инспекција се донесени и објавени во Службен весник на Република Северна Македонија во текот на 2024 година.

Столб VII - Надворешна контрола и парламентарен надзор

Приоритет 1. Надворешна ревизија

Мерка 1 : Зајакнување на правната рамка на надворешната ревизија

Во рамки на Твининг проектот „Подобрување на надворешната ревизија и парламентарниот надзор“, изготвена е проценка на правната рамка за државната ревизија и дадени се препораки за постигнување уставна независност и зајакнување на финансиската и оперативна независност на ДЗР, во согласност со меѓународните стандарди и најдобрата практика на ЕУ.

Како резултат на овие активности, со поддршка на Твининг проектот, ДЗР изготви:

- Предлози за нацрт амандмани за изменување и дополнување на Уставот за регулирање на ДЗР како уставна категорија;
- Предлог нов Закон за државната ревизија со цел зајакнување на финансиската и оперативната независност на ДЗР.

Изготвениот предлог текст на уставни амандмани страна на Државниот завод за ревизија се доставени до Министерството за правда како надлежно министерство, до Собранието и Владата. Од страна на надлежните органи, ДЗР е информиран дека ваквата иницијатива е во насока на јакнење на независност на ДЗР и дека ќе

биде земена во предвид, но со оглед на тоа дека се работи за сугестии кои бараат посебен третман во нашето законодавство и бара вклученост на сите засегнати страни во процесот, ДЗР ќе биде дополнително известен. Во таа насока се очекува дека надлежното министерство во координација со сите засегнати страни во процесот ќе достави иницијатива до Собранието на Република Северна Македонија за воведување на Државниот завод за ревизија во Уставот на Република Северна Македонија, во насока на јакнење на независноста на ДЗР.

Новиот предлог Закон за државната ревизија предвидува зајакнување на финансиската и оперативна независност на Државниот завод за ревизија, постапувањето по препораките од страна на субјектите предмет на ревизија и создава можности за разгледување на конечните ревизорски извештаи од страна на Собранието. Ова се значајни подобрувања на законодавството за државната ревизија согласно барањата од Европската унија и Меѓународните стандарди за државна ревизија на врховните ревизорски институции (ISSAI). За овој предлог закон обезбедени се и мислења од твининг партнерите ВРИ на Република Хрватска и ВРИ на Република Бугарија, Генералниот директорат за буџет на Европската комисија и Развојната иницијатива на INTOSAI (ИДИ) и ВРИ на Полска.

Во февруари 2023 година, Министерството за финансии го започна процесот на јавна консултација за Законот за државна ревизија на платформата Национален електронски регистар на прописи (www.ener.gov.mk). Министерството за финансии го достави нацрт-законот за државна ревизија до надлежните институции МИОА, Министерство за правда и Секретаријат за законодавство и обезбеди нивно мислење, кој беа земени во предвид од страна на ДЗР и се изготви нов предлог Закон за државната ревизија, кој беше доставен до МФ.

Главниот државен ревизор го предаде новиот Предлог-Законот за државната ревизија на новиот Министер за финансии за понатамошно постапување, на крајот на септември 2024 година. Овој нов предлог закон е усогласен со релевантната законска рамка.

Истакнуваме на 19 јули 2024, ДЗР и ВРИ на Република Полска, потпишаа Меморандум за соработка за спроведување на Peer review⁹ (Стручна проверка на работењето на ДЗР), со цел да се изврши проценка на степенот на усогласеност на ДЗР со меѓународните ревизорски стандарди на INTOSAI (ISSAI) и да се обезбеди поддршка и препораки за подобрување во врска со:

⁹ https://dzt.mk/sites/default/files/dzt/doc/MoU_Peer_Review_SAI%20Poland_Macedonian_signed_MKD.pdf

- независноста,
- управувањето со човечките ресурси,
- спроведувањето на методологиите за финансиска ревизија, ревизијата на усогласеност и ревизијата на успешност, вклучително и известувањето за ревизорските наоди и
- комуникацијата и активностите со засегнатите страни, како и додавање вредност за транспарентност, одговорност и подобрување на животот на граѓаните.

Во извештајот од спроведената стручна проверка е истакнато, стратешките документи на ДЗР се изготвени во согласност со меѓународните стандарди и меѓународните најдобри практики. Применетата ревизорската методологија за главните видови на ревизии – финансиска, усогласеност и успешност е усогласена со Меѓународните стандарди на Врховните ревизорски институции (ISSAI). Истакнат е модерниот пристап на ДЗР во комуникацијата: добро подготвена комуникациска стратегија, постојано зголемување на присуството во медиумите, вклучувајќи ги и социјалните медиуми, импресивна активност во земјата и вклученост во меѓународни ангажмани. Работењето на ДЗР е во согласност со меѓународните стандарди и најдобри практики за врховните ревизорски институции, а единствениот аспект кој недостасува е целосната уставна независност. Конечниот извештај од спроведеното Peer Review се очекува да биде доставен до ДЗР наскоро.

На 27 декември 2024 година, Министерството за јавна администрација започна процесот на јавна консултација и го постави новиот предлог Законот за административни службеници и Законот за вработените во јавниот сектор на Национален електронски регистар на прописи (www.ener.gov.mk). Дополнително, донесениот подзаконски акт „Правилник за организациска класификација“ согласно новиот Закон за буџет, не го предвидува ДЗР како посебен матичен буџетски корисник. Предложената законска рамка создава загриженост за оперативната и финансиската независност на ДЗР, како и за статусот на вработените во ДЗР. Овие одредби не се во согласност со Законот за државна ревизија и ISSAI¹⁰.

¹⁰ GUID 9030 - Good Practices Related to SAI Independence; INTOSAI – P-12 - The Value and Benefits of Supreme Audit Institution making a difference to the lives of citizens; Un Resolution 69/228 and 79/231 Promoting and fostering the

Во идниот период се очекува иницирање на постапка за донесување на новиот Закон за државната ревизија и усвојување на уставните амандмани.

Мерка 2: Зајакнување на институционалните капацитети и капацитетите на човечките ресурси на ДЗР

Активност 1: Изготвување на нови или подобри стратешки, плански и методолошки акти на ДЗР

Годишната имплементација на Стратегијата¹¹ за развој на Државниот завод за ревизија 2023 – 2027 година се спроведе преку активностите утврдени во Годишната програма за работа на ДЗР за 2024 година, која предвидува вкупно 89 ревизии, од кои 73 се ревизии на регуларност, 13 ревизии на успешност, 2 ревизии на усогласеност и 1 ревизија во реално време. Стратегијата е тесно поврзана со приоритетите и мерките утврдени во Програмата за реформа на управувањето со јавните финансии 2022-2025 година.

Во 2024 година, ДЗР ги имплементира Стратегија за управување со човечките ресурси 2024-2027, Стратегија за управување со ризици 2024-2027, како и Комуникациската стратегија 2024-2027 година. Дополнително, ИТ Стратегијата на ДЗР 2023 – 2027, беше ажурирана во јуни 2024 година, врз основа на придонесот обезбеден со учество на претставниците на ДЗР во Програмата на пионерите на IDI LOTA, која има за цел да ја интегрира технологијата во светот на ревизијата на ВРИ, преку развој на стратегија за искористување на технологијата во ревизии и спроведување на ревизии за употребата на технологијата од страна на владите. Овие стратешки документи се изготвени во согласност со Стратегијата за развој на ДЗР 2023-2027 година.

ДЗР донесе нов и подобрен Прирачник за ревизија на регуларност (финансиска ревизија и ревизија на усогласеност), а кои се во согласност со ISSAI, применливата рамка за финансиско известување и законската регулатива.

Развиена е нова платформа за е-учење, како и првиот курс/обука за ревизија на успешност, а се развива и нов е-курс/обука за комуникациски практики на ДЗР со цел зајакнување на капацитетите на ДЗР.

efficiency, accountability, effectiveness and transparency of public administration by strengthening supreme audit institutions; INTOSAI-P 10 - Mexico Declaration on SAI Independence; INTOSAI-P 1 - Lima declaration;

¹⁰ https://dzt.mk/sites/default/files/2023-01/Strategija_za_%20razvoj_na_%20DZR_2023_2027.pdf

¹¹ https://dzt.mk/sites/default/files/2023-01/Strategija_za_%20na_%20DZR_2023_2027.pdf).

Останатите методолошки акти од страна на ДЗР ќе бидат изготвени согласно планираните активности во стратешките и плански документи на ДЗР.

Активност 2: Зајакнување на капацитетите за спроведување на ревизиите

Државниот завод за ревизија континуирано вложува во зајакнување на вештините и знаењата на државните ревизори, преку што се обезбедува дополнителен квалитет во работењето и задржување на професионалниот интегритет како институција која е носител на напредокот во управувањето со јавните средства. Годишниот план за континуирано професионално усовршување за 2024 година¹² се спроведе со користење на внатрешни ресурси, релевантни домашни и меѓународни експерти, како и со меѓународна поддршка и соработка со други ВРИ и други меѓународни организации.

Државниот завод за ревизија е препознаен како највисоко рангирана институција во Република Северна Македонија во Годишниот извештај за 2024 година за следење на примената на системот за интегритет¹³, подготвен од Државната комисија за спречување на корупцијата за 2024 година. Водечката улога на ДЗР дополнително е потврдена и преку Националната проценка на системот на интегритет¹⁴, спроведена од Транспаренси Интернешнл – Македонија, која ја истакнува независноста и интегритетот на институцијата. Ова ја потврдува силната посветеност на ДЗР кон етиката, интегритетот и доброто управување.

Во 2024 година со поддршка на нашите партнери и соработници, ДЗР го имплементираше Годишниот план за континуирано професионално усовршување за 2024 година во кој фокусот беше ставен на подобрување на знаењето на државните ревизори во областа на сметководството и новите измени на законската регулатива, употребата на ИТ ресурси и ИТ алатки во ревизијата и безбедноста на информациите, ревизија на ЕЛС, и научените единици за квалитет

¹² https://dzt.mk/sites/default/files/2022-12/Godisen_plan_KPU_2023.pdf

¹³ <https://dksk.mk/wp-content/uploads/2025/03/%D0%98%D0%B7%D0%B2%D0%B5%D1%88%D1%82%D0%B0%D1%98-%D0%BE%D0%B4-%D1%81%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B5%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D0%BE-%D1%81%D0%BB%D0%B5%D0%B4%D0%B5%D1%9A%D0%B5-%D0%BD%D0%B0-%D0%BF%D1%80%D0%B8%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%B0%D1%82%D0%B0-%D0%BD%D0%B0-%D1%81%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B5%D0%BC%D0%BE%D1%82-%D0%B7%D0%B0-%D0%B8%D0%BD%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%80%D0%B8%D1%82%D0%B5%D1%82-2024-%D0%B3%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D0%BD%D0%B0.pdf>

¹⁴ <https://transparency.mk/wp-content/uploads/2024/01/national.integrity.system.assessment.2023-4.pdf>

и контрола на квалитетот, како и планирање на ревизијата и анализа на ризик, развивање на меки вештини, вовед во ревизија вредност за парите.

Во рамките на Програмата за обука за ревизија на успешност за Западен Балкан и Турција, која ја спроведува Шведската национална ревизорска канцеларија (SNAO), се спроведе последната работилница за ревизија на успешност на која ДЗР учествуваше со 2 ревизорски тима.

Главниот државен ревизор и заменикот главниот државен ревизор учествуваа на XII конгрес на ЕУРОСАИ, чиј домаќин беше ВРИ Израел како нов претседавач на ЕУРОСАИ за периодот 2024-2027 година.

Во јуни 2024 година, во Црна Гора, делегацијата на ДЗР предводена од ГДР присуствуваше на Академијата за финансирање на ЦОР, каде претставниците од УНДП и земјите од Западен Балкан споделија информации и најдобри практики за финансирање на ЦОР.

На покана на ВРИ на Црна Гора, со поддршка на WFD за Западен Балкан, вработени од ДЗР учествуваа на Работилница за изработка на внатрешни процедури за користење на социјалните мрежи како и ревизија на Централниот буџет на државата.

Соработката со Канцеларијата на главниот ревизор (ОАГН) се спроведе во согласност со потпишаниот Меморандум за разбирање и Проектниот документ. Во рамките на оваа соработка, обезбедена е поддршка од страна на ОАГН во спроведувањето на ревизии на успешност, ИТ ревизии и Ревизии за ИТ поддршка, како и развој на Лабораторијата за иновации. Во 2024 година, ДЗР во соработка со Канцеларијата на главниот ревизор на Норвешка (ОАГН) беше домаќин на неколку работилници за Basic audit of Active Directory, MS SQL ревизија и обука за QS08. На оваа обука беа поканети да учествуваат и ИТ ревизори од ВРИ на Косово. Примарната цел на обуката беше да се идентификуваат потенцијалните апликации и програмите за ревизија на Active Directory и MS SQL во контекст на ревизија на безбедноста на информациите, а со тоа да се адресираат предизвиците што ги носат сајбер заканите. На 19.11.2024, ДЗР ја претстави новата веб-апликација за ревизија на јавните набавки, која е резултат на соработката помеѓу ДЗР и Канцеларијата на главниот ревизор на Норвешка (OAGN) како дел од проектот за институционална соработка во кој се вклучени двете ВРИ. Изработката на оваа веб апликацијата беше инспирирана од идеја поднесена за време на минатогодишниот Хакатон, како дел од иницијативата за развој на

Иновативна лабораторија во ДЗР која ќе има за улога да развива иновативни решенија кои ќе го подобруваат процесот на ревизија.

Капацитетите на ДЗР за спроведување на ревизии на успешност беа зајакнати преку спроведување на 2 пилот ревизии на успешност и 1 ИТ ревизија во соработка со ВРИ на Норвешка, 1 ревизија за вредноста на парите во соработка со ВРИ на Велика Британија, подржана од ВФД, и 1 ревизија на успешност кој се фокусираа на ревизија на капитални инвестиции подржани од Светска Банка.

Претставници од ДЗР, учествува на напредна обука, организирана од страна на Заедничката работна група за ревизорски активности (JWGAA) на Европската Унија, под водство на ВРИ на Шведска. Обуката беше насочена на пристапот на длабинска анализа во ревизиите на успешност, т.е. како да се препознае потребата да се анализираат вистинските причини за проблемите, наместо да се ограничуваат само на утврдување на нивното постоење и откривање отстапувања од критериумите за ревизија.

ДЗР се приклучи на иницијативата на INTOSAI WGEA - CLIMATE SCANNER. Во таа насока ДЗР спроведува ревизија на успешност за подготвеноста на земјата да се справи со климатските промени, што ќе придонесе за заштита на животната средина како универзална заложба.

Во рамките на проектот за зајакнување на капацитетите на Државниот завод за ревизија за спроведување на ревизии на успешност на јавно финансирани проекти, подржан од Светска банка, заедно со колегите од Ернест и Јанг од Турција, ГДР и претставници на ДЗР учествуваа на обуката за ревизија на успешност на тема јавни инвестиции, а во рамки на проектот беше подготвено и ново Упатство за ревизија на успешност на управувањето со јавните инвестиции. Дополнително, претставниците на ДЗР присуствуваа на обука на Светска банка во Виена на тема управување со јавните финансии и климатски активности со цел подобрување на инфраструктурата во Европа и Централна Азија. ДЗР го сподели своето искуство во ревизиите на успешност на јавните инвестициски проекти и ја истакна важноста од координација со Министерството за финансии.

Во периодот 27-29.02.2024 година, делегација на ДЗР и Министерството за финансии учествуваат на Конференција на Мрежата на врховни ревизорски институции на земјите кандидати и потенцијални кандидати за членство во

Европската Унија, на тема „Ревизија на завршната сметка на државниот буџет“, во Будва, Црна Гора. Во панел дискусија на тема „Максимизирање на ефикасноста и придобивките од ревизијата на државниот буџет“, ГДР го презентираше и сподели искуството на Државниот завод за ревизија во спроведувањето на ревизијата на буџетот на државата, утврдени клучни состојби со ревизијата и комуникација со засегнатите страни.

Во 2024, претставник од ДЗР активно учествуваше во реализацијата на Извршната програма „Ефективно управување и контроли против измами при користењето на инструментите за финансирање на Европската Унија“, во организација на Универзитетот „Luiss School of Law“ во Рим, Република Италија.

Во периодот од 16 до 20 септември 2024, претставници од ДЗР, учествуваа на работилницата чествува на работилница на тема „Водење на дигитални промени“, која се одржува во просториите на Универзитетот во Толедо, Шпанија. Работилницата е дел од иницијативата rICSture на Меѓународната развојна иницијатива (ИДИ), која е усогласена со ИДИ Стратешкиот план 2029 година.

Успешната соработка помеѓу ДЗР и Државната ревизорска институција на Србија, од спроведените кооперативни ревизии, продолжи преку спроведување на третата кооперативна ревизија на успешност насловена „Урбанистичкото планирање на зелената инфраструктура во градовите. Во текот на годината, претставници од двете институции преку презентации, ги презентираа утврдените состојби во фазата на планирање и извршување на оваа ревизија.

Капацитетите на вработените во ДЗР беа зајакнати во рамките на Швајцарската програма за стипендирање како дел од Програмата за парламентарна поддршка. Програмата финансиски го поддржува собранискиот кадар во нивниот професионален развој од 2018 година, а вработените во ДЗР се приклучија во оваа програма од 2023 година.

Претставниците на ДЗР присуствуваа на тридневна работилница за родова статистика со фокус на „Семејното насилство и патот до правдата во Република Северна Македонија“, организирана од UN Women.

Вработените од ДЗР учествуваа на неколку обуки организирани од страна на ЦИПФА како дел од програмата за континуирано професионално усовршување за меѓународниот сертификат за управување со ризици од корупција на ЦИПФА,

вклучувајќи и работилници за Проценка на ризици од корупција со фокус на двигателите на корупција и проценка на контролите, како и култура, климатски промени и корупција.

Во насока на подготовка за имплементација на новите МСФИ стандарди кој стапуваат на сила во 2025 година, ДЗР организираше работилница за Подготовка на извештај за парични текови, МСФИ 15-Приходи од договори со клиенти и МСФИ 16-Наеми. Дополнително, двајца претставници на ДЗР успешно ја завршија обуката за обучувачи според МСФИ. Овие обуки имаа за цел да го зајакнат капацитетот на ДЗР и сметководствената професија во земјата преку подобрен квалитет на финансиските извештаи засновани на МСФИ.

ДЗР се приклучи на Програмата за млади лидери на ИДИ ИНТОСАИ ВРИ, со избрани двајца претставници на ДЗР - млад лидер на ВРИ и тренер за млад лидер на ВРИ. Оваа програма има за цел развивање на стратегијата за промени во ДЗР, фокусирајќи се на градење мостови на засегнатите страни за ревизии со големо влијание.

Претставниците на ДЗР, како дел од програмата IDI INTOSAI LOTA, учествуваа на работилницата LOTA Talks организирана од IDI INTOSAI. Работилницата опфати клучни теми, вклучувајќи ревизија на општинските процедури и нивна ранливост на корупција, автоматизација на обработката на податоците во финансиската ревизија, развој на аналитичка платформа за континуиран мониторинг и напредна аналитика на податоци за проценка на управувањето со ризици. Дополнително, беше одржан онлајн состанок за тековната ревизија на усогласеноста на „Систем за интегрирано планирање на ресурсите – ERP систем“ која е дел од Годишната програма за работа на ДЗР за 2024 година.

Делегација предводена од ГДР, учествуваше на Конференцијата за националните капацитети за евалуација (NEC 2024), организирана од Канцеларијата на УНДП за национална евалуација (IEO), Меѓународната агенција за развој и соработка во Кина (CIDCA) и Глобалната иницијатива за евалуација (GEI), во Република Кина. Целта на конференцијата е во насока на зајакнување на капацитетите, системите на модернизација на Владите и соработка на меѓу секторските политики, со цел ефикасно и ефективно справување со предизвиците како: пандемијата, кризата со храна, енергетската криза и сл.

На ден 16.12.2024 година, Главниот државен ревизор, оствари работна средба со претставници од Светска банка, предводени менаџер на Светска банка во државата. Претставниците од Светска банка, препознавајќи ја клучната улога на Државниот завод за ревизија во јавниот сектор, потенцираа дека Светска банка ќе продолжи да обезбедува поддршка во активностите и работењето на ДЗР, особено во процесот на ревидирање на системот за следењето на капиталните инвестиции во државата. Во наредниот период се очекува да биде потпишан официјален документ помеѓу двете страни кој ќе ги утврди конкретните права и обврски, со цел зајакнување на соработката и постигнување на посакуваните резултати.

Во рамките на утврдените проектните активности со ИФЕС, 7 државни ревизори продолжија со посетата на академијата за data science, со цел да ги подобрат своите аналитички вештини кои се клучни вештини за анализата на податоците кои им овозможат полесно да се справат со деловните проблеми преку формирање на одлуки на најефикасен начин. Дополнително, 3 вработени од ДЗР успешно ја завршија Академијата за графички дизајн, цел подобра презентација на утврдените состојби во ревизорските извештаи.

Дополнително, вработени од ДЗР континуирано учествува на работилница организирани од страна на Агенцијата за слободен пристап до информации од јавен карактер, Државната комисија за спречување на корупција и Министерство за финансии – Сектор Академија за јавни финансии.

Менаџментот и вработените на ДЗР во текот на извештајниот период присуствуваа на голем број конференции и обуки организирани од ЦЕФ Словенија, фокусирани на зајакнување на сметководствените и ревизорските капацитети преку соработка во рамките на регионалната експертска мрежа, за подобрување на управувањето со јавните финансии итн.

Државниот завод за ревизија, успешно ја заврши имплементацијата на Годишната програма за работа за 2023 година, во која беа содржи вкупно 66 ревизии од кои 48 ревизии на регуларност, 11 ревизии на успешност, 3 ревизии на усогласеност и 4 ревизии на спроведување на дадените препораки содржани во Конечните ревизорски извештаи од минат период (follow up ревизии). Сите конечни ревизорски извештаи се доставени до Собранието на РСМ и објавени на веб-страницата на ДЗР.

Годишниот извештај за извршени ревизии и работење на ДЗР за 2023 година е изготвен и доставен до Собранието во законски утврдениот рок, крајот на јуни

2024 година, и истиот е достапен на веб-страницата на ДЗР на три јазици: македонски, албански и англиски јазик (https://dzt.mk/sites/default/files/dzt/doc/izvestai/Godisen_izvestaj_MKD_2023.pdf).

Опфатот на ревидираните расходи на Буџетот на РСМ за 2022 година изнесува 84%, што е за 2% повеќе во споредба со минатата година. Во структурата на ревидираните расходи, опфатени се расходи со ревизиите на регуларност во износ од 146.987 милиони денари односно 63%, расходи со ревизиите на успешност спроведени согласно Годишните програми за работа на ДЗР за 2022 и 2023 година. Во споредба со Годишната програма за работа на ДЗР за 2022 година, остварено е зголемување на вкупно ревидираните јавни расходи за 111.122 милиони денари, што претставува значително зголемување за 39%.

Дополнително, ја зголемивме додадената вредност од извршените ревизии, посебно во висината на утврдени помалку пресметани, помалку вратени или помалку уплатени средства во Буџетот на Република Северна Македонија и во буџетите на општините, што укажува на значајниот придонес на ДЗР кон зајакнување на институциите и менаџерската одговорност во нашето општество.

Годишниот извештај за извршените ревизии и за работата на ДЗР за 2023 година, беше разгледан и усвоен на 14-та Пленарна седница на Собранието на Република Северна Македонија, на 12 септември 2024. Собранието го разгледа и усвои заклучоци¹⁵ по Годишниот извештај, насока на поддршка на активностите на ДЗР, спроведување на препораките, надминување на системските слабости и недоречености утврдени во законските и подзаконските акти и зајакнување на соработката со Собранието. Претходно, на 6 септември 2024 г. Ацевски на третата седница на Комисијата за финансирање и буџет го презентираше Годишниот извештај за 2023 година.

Во периодот 2 - 4 септември 2024 година, дел од вработените од Државниот завод за ревизија учествуваа на работилница на тема „Подготвување на Годишната програма на Државниот завод за ревизија врз основа на Националната развојна стратегија и анализа на финансиските извештаи“, поддржана од Програмата за развој на Обединетите Нации во нашата држава (УНДП).

Во фокус на работилницата беше изготвување на Годишна програма за работа на Државниот завод за ревизија опфаќајќи ги поставените цели на Националната

¹⁵ https://dzt.mk/.../Zaklucoci_GI_DZR_2023_Sobranie_RSM...

развојна стратегија, која ќе ги одразува стремежите, очекувањата и согледувањата за подобро економски развиено општество и благосостојба за граѓаните. Во рамки на работилницата беа опфатени и теми поврзани со примена на кост-бенефит анализа при вршење на ревизија на инвестициони проекти и оценување на ефикасност на инвестициите во јавниот сектор, како и анализа на финансиските извештаи и прилагодување на интерните стратешки документи согласно Националната развојна стратегија.

Во Декември 2024, ДЗР ја донесе Годишната програма за работа на ДЗР за 2025 година. Во Годишна програма, се утврдени 89 ревизии, од кои 73 се ревизии на регуларност, 13 ревизии на успешност, 2 ревизии на усогласеност и 1 ревизија во реално време.

При утврдувањето на темите за ревизии на успешност, како критериуми се земени во предвид стратешките цели на ДЗР, Целите на одржлив развој на ОН, Националната развојна стратегија 2024-2044, пристигнатите барања, критериумите утврдени со методологијата за оценка од страна на ОЕЦД- СИГМА и расположливите ресурси за ревизија. Применувајќи го принципите на транспарентност и отвореност при подготовка на Годишната програма за работа, ДЗР овозможи и постави на својата веб страна „таб“ образец за барање на ревизија, како и по пат на користење на социјалните мрежи (FB) објави повик до сите заинтересирани правни и физички лица да достават барање за вршење на ревизија.

Државниот завод за ревизија, втора година по ред ја организираше работилница на тема „Инклузија на граѓанските организации и медиумите во подготовка на Годишната програма за работа на ДЗР за 2025 година“, поддржана од Вестминстер Фондацијата за Демократија во државата (WFD). Работилницата се фокусираше на презентирање на резултатите од работата на ДЗР, на презентација на начинот на планирање и извршување на ревизиите кои се составен од Годишната програма и дискусија за предлог теми за Годишната програма за работа на ДЗР за 2025 година. Претставниците од граѓанските организации и медиумите кои земаа активно учество и дадоа свои предлози и согледувања за теми или области кои би можеле да бидат предмет на интерес на Врховната ревизорска институција.

Заклучно со денот на изготвување на Годишната програма за работа на ДЗР за 2025 година, пристигнати се вкупно 122 барања, од институции и правни лица (59%), граѓански организации, граѓани и анонимно (37%), ЕЛС (2%) и медиуми (2%). Од

пристигнатите барања, во рамки на подготвувањето на Годишната програма за работа на ДЗР за 2025 година, прифатени се 44 барања или 36% од вкупно добиените барања. Повеќе информации за Годишната програма на ДЗР се достапни на следниот линк: [GP_2025_Drzaven_zavod_revizija.pdf](#)

Во извештајниот период, ДЗР учествуваше на билатерални и меѓународни состаноци и настани за професионален развој и размена на искуства заради подобрување на влијанието на ревизиите, од кои би ги издвоиле учеството на: Контакт Комитетот на ВРИ од земјите членки на ЕУ и Европскиот суд на ревизори, во Кипар; Годишниот состанок на Меѓународниот одбор на ревизори на НАТО, во седиштето на НАТО во Брисел, EUROSAI Пролетниот состанок на работната група за ревизија на животната средина (WGЕА), во Флориана, Малта, Годишниот состанок на работната група за EUROSAI за ревизија на општините (WGMA) и EUROSAI/ WGMA 7-миот семинар „Инфраструктурните проекти на локално ниво“, Тбилиси, Република Грузија, Годишниот состанок на работната група на EUROSAI за ревизија на животната средина (EWGEA), во Баку Азербејџан; Годишниот состанок на работната група на INTOSAI за јавен долг (WGPD); 6-тиот EUROSAI Конгресот за млади на тема Вештачка интелигенција, во Полска, Конференција на тема “Ревизија на политичките партии и финансирање на изборните кампањи” организирана од ВРИ на Словачка, Дезинформации и важноста на довербата на јавноста во податоците, организирана од Проектната група за отпорност и подготвеност на ЕУРОСАИ; Семинар за прашања за примена на ЕСГ стандардите, организиран од ВРИ од Словачка; Конференција „Преглед на расходите како алатка за зајакнување на фискалното владеење“ во Виена, втор состанок на проектната група EUROSAI SG1 за придобивки и методологии на ревизија во реално време, организиран од ВРИ на Италија во соработка со ВРИ на Унгарија; 26-ти ООН/ ИНТОСАИ симпозиум на тема „Имплементација на Целите за одржлив развој/ Цел 13 - Акција за справување со климатските промени; Меѓународна конференција на ревизори 2024, е-семинар на тема „Владини трошоци за ИТ – Дали се под контрола“, организирана од ИТ работната група на ЕУРОСАИ; „Патувачки клуб на експерти“ на тема: Усовршување на техники за избор на примерок - организиран од EUROSAI SG1; Вебинар на ВРИ Innovation Marketplace за ревизија на ЦОР и презентација на ИТ решението на ВРИ на Малта.

Во текот на извештајниот период, ДЗР оствари значајни билатерални активности, меѓу кои беше домаќин на бројни меѓународни делегации предводени од главни државни ревизори на ВРИ на Словенија, Малта, Чешка, Словачка и Босна и

Херцеговина, како и од претседателот на Меѓународниот одбор на ревизори за НАТО. Исто така, ГДР оствари билатерални посети на високо ниво со претседателот на ЕУРОСАИ, претседателот на Европскиот суд на ревизори и Претседателите/Главните државни ревизори на ВРИ на Италија, Албанија, Турција, Полска, Словачка, Чешка, Црна Гора и други земји.

Овие средби овозможија размена на искуства за прашања од заеднички интерес и дискусии за унапредување на соработката помеѓу врховните ревизорски институции. Посебен акцент беше ставен на континуирана професионална и техничка соработка за зајакнување на професионалните капацитети и промоција на одговорна и ефективна надворешна ревизија. Овие заложби се одразија и со потпишувањето на Меморандуми за соработка меѓу ДЗР на Република Северна Македонија и ВРИ на Италија, Црна Гора, како и со Меѓународниот одбор на ревизори за НАТО и други.

На крајот на 2024, ДЗР изготви Извештај од спроведената функционална анализа¹⁶, Овој извештај е доставен до Владата со цел негово разгледување. Функционалната анализа е подготвена врз основа на Заклучоците на Владата¹⁷, имајќи ги во предвид обврските на ДЗР кои произлегуваат од Реформската Агенда, како и обврските кои произлегуваат од Патоказот за реформа на јавната администрација и обврските кои произлегуваат од новиот Закон за буџети, вклучувајќи ги и

¹⁶ Број: 47-1174/2 од 30 Декември 2024 година

¹⁷ Заклучок број 2 од Извадок од Нацрт - Записник од 31-та тематска седница на Владата на Република Северна Македонија одржана на 12 ноември 2024 година, број 41-11471/2 од 12.11.2024 година, по точка 1 „Реформска агенда 2024 - 2027, со текст на Барање“ со кој е укажано Државниот завод за ревизија да направи анализа на потребите од вработувања со профили и компетенции врз основа на спроведена функционална анализа, а во врска со заклучок број 5 од Извадок од Нацрт - Записник од 33-та седница на Владата на Република Северна Македонија одржана на 19 ноември 2024 година, број 41-11841/4 од 27.11.2024 година, по точка 68 „Информација за предлог моделот за формирање структура за спроведување на Инструментот за раст и развој со усогласен текст на Договор“, со кој е укажано ДЗР да ги преземе сите неопходни чекори за операционализација на структурата што вклучува подготовка на сите процедури упатства, насоки и други документи за мониторинг, известување и евалуација, како и јавна внатрешна финансиска контрола и ревизија -за спроведување на Инструментот за реформи и раст, најдоцна до ратификацијата на Договорот за Инструментот за реформи и раст од страна на Собранието на Република Северна Македонија и заклучоците со број 1 и број 2 од Нацрт - Записник од 36-та на Владата на Република Северна Македонија одржана на 03.12.2024 година, бр. 41-11471/6 од 03.12.2024 година, по точка 83 „Прашања и предлози. - Барање За измена на заклучоци од Нацрт - Записникот од 31-ра (тематска)седница на Владата на Република Северна Македонија одржана на 12 ноември 2024 година“ со кои е извршена измена на наведените заклучоци односно укажано ДЗР предвидените активности да ги реализира во рамки на утврдените максимални износи на расходи за соодветната фискална година и да направи анализа на потребите од ангажирање првенствено преку внатрешна прераспределба, а во крајна линија нови вработувања (со профили и компетенции, врз основа на претходно спроведена функционална анализа и обем на работа) за спроведување на Инструментот за реформи и раст најдоцна до крајот на декември 2024 година и за истото да ја информира Владата.

обврските кои произлегуваат од меѓу институционалната соработка со Светска Банка. Имајќи ги во предвид овие согледувања, во Извештајот за спроведената функционална анализа содржи препораки за измени на Правилникот за систематизација на работните места во ДЗР со воведување на нови работни позиции.

Во исто време ДЗР, го информираше Министерството за европски прашања, дека освен во Анекс VI на Одлуката за спроведување на Комисијата за одобрување на реформската агенда и повеќегодишната програма за работа, која ја претставува Реформската агенда на Северна Македонија 2024-2027, која е одобрена од Европската Комисија на ден 23.10.2024 година, освен во точка 16. Контрола и ревизија, посебни активности (чекори) и средства не се предвидени за ДЗР.

Од суштинско значење е да се предвидат активности и средства со цел ефикасно исполнување на барањата утврдени за ДЗР како што е наведено во Реформската агенда. Ова е особено важно бидејќи ДЗР, е потребно е да ги спроведе активности во согласност со барањата од Регулативата (ЕУ) 2024/1449, а за што е потребно да се зајакнат капацитетите на ДЗР.

Активностите за понатамошно зајакнување на капацитетите за спроведување на ревизиите се очекува да се одвива согласно стратешките и планските акти на ДЗР и согласно планираните проектни активности.

Годишниот извештај за извршени ревизии и работење на ДЗР е доставен до сите врховните ревизорски институции, Европскиот суд за ревизија, ИНТОСАИ и ЕУРОСАИ, ДЕУ, мисиите на меѓународните организации како и на одредени дипломатски претставништва во Република Северна Македонија.

Активност 3: Зголемување на видливоста на ДЗР и комуникацијата со засегнатите страни

ДЗР на 27 ноември 2024 година, го одбележа својот значаен јубилеј – 25 години чувар на јавните средства. По овој повод, во организација на ДЗР а делумно поддржано и од EUROSAI, во Скопје беше организирана конференција на тема “Размена на искуства во комуникацискиот процес на ВРИ со засегнатите стани – можности и предизвици“, на која учествуваа главни државни ревизори на ВРИ, експерти од академската заедница, професионални организации, меѓународни организации, претставници на граѓанските организации и медиуми.

Ова беше извонредна прилика за размена на искуства, идеи и решенија, насочени кон унапредување на комуникациските процеси и методологиите на работа во врховните ревизорски институции.

ДЗР активно ја имплементира својата Комуникациска Стратегија за да ја подобри транспарентноста, отчетноста и пристапот до информации за своето работење. Како дел од овие напори, ДЗР ја прошири својата база на засегнати страни, достигнувајќи 1.215 поединци и организации, обезбедувајќи поширока дисеминација на конечните ревизорски извештаи и поврзаните ажурирања.

ДЗР, исто така, продолжи со практиката на подготвување ревизорски апстракти и соопштенија за јавноста, каде клучните информации/слабости кои се содржани во конечниот ревизорски извештај се презентираат на едноставен и разбирлив начин, како и испраќање на информации за објавениот конечен ревизорски извештај до сите засегнати страни и објавување на Фејсбук страницата на ДЗР¹⁸.

ДЗР континуирано ја следи посетеноста на својата веб-страната/Фејсбук, што укажува дека ДЗР одржува високо ниво на транспарентност. Вкупниот број на посети на веб-страната на ДЗР во 2024 година изнесува 221.718, што претставува 144% од посетите (144.640) во 2023 година и 440% од посетите (48.184) во 2020 година.

ДЗР активно ги користи Facebook, YouTube и LinkedIn како канали за комуникација со засегнатите страни. Од создавањето на Фејсбук страницата на ДЗР до 31 декември 2024 година, вкупниот број на посети евидентиран на Фејсбук страната на ДЗР е 2.077.768, просечни 2.678 посети дневно и има 9.324 следбеници.

За подобрена визуелизација и промоција на активностите и операциите на ДЗР, беа подготвени видео клипови за конечни ревизорски извештаи и поставени на каналот на ДЗР на YouTube и страницата на Фејсбук.

Во 2024 година, главниот државен ревизор и претставници на ДЗР учествуваа во најмалку 13 (тринаесет) ТВ информативни и истражувачки новинарски емисии, со цел промовирање на транспарентноста и подигнување на јавната свест на јавноста за неопходноста од надминување на откриените слабости и постапување по препораките содржани во ревизорските извештаи.

Државниот завод за ревизија за 2024 година, ја спроведе јавната анкета во континуитет како алатка за истражување на мислењето и влијанието за работата

¹⁸ <https://www.facebook.com/DrzavenZavodzaRevizija>

на ДЗР кај засегнатите страни. Државниот завод за ревизија достави прашалник/анкета за степенот на задоволство од соработката со ДЗР и информации за работата на институцијата до сите 1.200 засегнати страни и тоа: 698 институции, 324 медиуми и 178 граѓански организации, и 93% од испитаниците искажаа задоволство од соработката со ДЗР. Истакнувајќи дека е направен голем исчекор во однос на отвореноста и соработката со ДЗР, особено навременото информирање за издадените ревизорски извештаи, за активностите на ДЗР и зголемена е отвореноста кон медиумите и граѓанските организации. Голема доверба е изразена и за работата на ДЗР, оценувајќи ја како непристрасна, независна, законска, објективна, транспарентна и професионална институција. Искажано е задоволство од квалитетот на издадените конечни ревизорски извештаи, кои се оценети како актуелни, разбирливи, точни и објективни.

Во мај 2024 година, Сертификационото тело изврши ресертификациона проверка. Во Извештајот се наведува дека системот за управување на ДЗР е целосно усогласен со барањата на стандардот МКС EN ISO 9001: 2015, со што се продолжува важноста на сертификатот и се потврдува дека ДЗР го применува Системот за управување во согласност со барањата на ISO стандардот до 30 мај 2027 година.

Во 2024 година беа одржани неколку работилници со цел зајакнување на соработката помеѓу Државниот завод за ревизија и Јавното обвинителство на Република Северна Македонија (ЈО), со фокус на методологијата и работењето на ДЗР при подготовката и содржината на конечните ревизорски извештаи како и јавнообвинителска постапка. Овие работилници беа организирани со поддршка на WFD. Редовно се организираат состаноци помеѓу вработените во ДЗР и јавните обвинители со цел давање информации и појаснување за наодите содржани во ревизорските извештаи, како и размена на информации по поднесено барање и добиена повратна информација од Јавното обвинителство во однос на преземените активности врз основа на доставените конечни ревизорски извештаи во последните пет години. Двете институции ги спроведуваат усвоените внатрешни задолжителни насоки за постапување кои треба да придонесат за поефикасна комуникација и соработка помеѓу ДЗР и ЈО.

Делегација на Државниот завод за ревизија (ДЗР), предводена од ГДР и Јавното обвинителство на Северна Македонија, оствари посета на Националната канцеларија за ревизија и Националното обвинителство на Полска, во организација на Вестминстер Фондацијата за демократија. Посетата беше фокусирана на размена на знаења и најдобри практики во врска со улогите на

државните ревизори и јавните обвинители во постапувањето по ревизорските извештаи и подобрување на нивната комуникација и координација.

Претставници од ДЗР учествуваа на повеќе координативни состаноци со членови на Јавното обвинителство, Државната комисија за спречување на корупцијата, Бирото за јавни набавки и Инспекторатскиот совет. Овие состаноци се фокусираа на воспоставување ефективни механизми за координација меѓу клучните институции за спречување и борба против корупцијата. Оваа тема е особено важна бидејќи ја нагласува потребата од развивање на ефикасни работни и комуникациски алатки за брзо определување на надлежноста за постапување. Овој пристап има за цел да ги минимизира преклопувањата и оптимално користење на ограничените ресурси во борбата против корупцијата. Овие работилници беа организирани со поддршка на проект на УСАИД.

На покана на Државната комисија за спречување на корупцијата, на ден 05.12.2024 година, по повод одбележувањето на Меѓународниот ден за борба против корупцијата, Главниот државен ревизор, учествуваше на свечен настан во Собранието на Република Северна Македонија. Настанот се организираше во рамки на Проектот на УСАИД за партнерство против корупцијата и Проектот „Заедници со интегритет“, финансиран од Владата на Швајцарија, имплементиран од Националниот демократски институт.

ДЗР, претставуван од главниот ревизор активно учествуваше и во работата на Меѓуресорското тело за координација за координација на активностите против корупцијата. Ова тело е формирано со владина одлука со цел да се зајакне соработката меѓу надлежните институции заради унапредување на политиките и механизмите за превенција и справување со корупцијата.

На ден 18.01.2024 година, вработените од Државниот завод за ревизија и Кабинетот на вицепремиерката за политики за добро владеење, одржаа работилница на тема „Подобрување на начините за најдобро користење на податоците и препораките содржани во конечните ревизорски извештаи на Државниот завод за ревизија“. Покрај претставниците од двете институции, на работилницата учествуваа и професор по казнено право и претставник на ГРЕКО во државата и истражувачки новинар и ТВ продуцент.

Државниот завод за ревизија, претставуван од Главниот државен ревизор, м-р Максим Ацевски, зеде активно учество на првиот состанок на советодавното тело за процесот на креирање на Инвестициската мапа. Овој проект претставува нова

фаза од Националната развојна стратегија (2024-2044) и се реализира со поддршка на Програмата за развој на Обединетите нации (УНДП). Преку оваа иницијатива, ќе се создаде појасна слика за клучните сектори кои ќе ја водат државата кон одржлив раст и развој. Учеството на Државниот завод за ревизија во овој процес е од витално значење, бидејќи институцијата ќе обезбеди стручна ревизорска поддршка за следење на реализацијата на овие значајни проекти.

Претставници од ДЗР, во периодот април -јуни 2024 година, учествуваа на серија на состаноци за Зголемување на влијанието на ревизијата преку ангажман на засегнатите страни“, како дел од Constituency Programme имплементирана од ВРИ на Холандија.

Според потпишаниот договор за соработка, беше спроведена кооперативна ревизија на успешност на тема „Родова еднаквост и зајакнување на жените од руралните средини преку нивно вклучување на пазарот на трудот“, координирана од Државниот завод за ревизија (ДЗР) на Северна Македонија со Врховните ревизорски институции на Албанија и Косово. За оваа ревизија на 17 јули 2024 година, ДЗР беше домаќин на промотивен настан заедно со ВРИ на Албанија и Косово, на кој го презентираа Заедничкиот ревизорски извештај, кој беше поддржан од UN Women. Во извештајот се истакнати регионалните предизвици, се идентификуваа слабостите и се даде препораки за подобрување на родовата еднаквост и економското зајакнување на руралните жени. Овој извештај беше разгледан и од страна на Собраниската Комисија за еднакви можности на жените и мажите на 15 октомври 2024 година. Дополнително, делегација на ДЗР, предводена од ГДР, учествуваше на 68-та Комисија за статусот на жените во седиштето на ОН во Њујорк на 12 март 2024 година. ДЗР, со поддршка на UN Women, беше домаќин на пропатен настан на тема Улогата на врховните ревизорски институции во зголемувањето на одговорноста во финансирање и ревизија на родова еднаквост ЦОР-5, како и споделување искуства од Западен Балкан. ДЗР, како врховна ревизорска институција на Република Северна Македонија, успешно спроведува родови ревизии во соработка со UN Women, давајќи значаен придонес во унапредувањето на родовата еднаквост во политиките и мерките во земјата, регионот, и пошироко.

Како резултат на успешната соработка помеѓу Државниот завод за ревизија на Република Северна Македонија и Државната ревизорска институција на Република Србија, беше завршена и кооперативна ревизија на успешност на тема

„Подготвеност на Република Северна Македонија и Република Србија за имплементација на целите за одржлив развој до 2030 година“. На 22 мај 2024 година, ДЗР беше домаќин на промотивен настан за презентација на резултатите од паралелната ревизија на успешност на тема „Подготвеност за спроведување на целите за одржлив развој до 2030 година“, на која учество земаа и претставници од ВРИ на Република Србија и Република Словачка и релевантни чинители. Дополнително на 31.05.2024 година, во просториите на Економскиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ се одржа работилница за вработените во ДЗР за презентирање на методологијата за ревизија подготвеност на земјата за имплементација на ЦОР до 2030 година, како и на конечниот ревизорски извештај за „Подготвеноста на Република Северна Македонија за спроведување на ЦОР до 2030 година“ и Заедничкиот ревизорски извештај за паралелната ревизија на успешност „Подготвеност за спроведување на Целите за одржлив развој на ОН до 2030 година“ спроведена помеѓу ДЗР и Државната ревизорска институција на Република Србија. Овие извештаи, заедно со дополнителните заеднички активности и настани, беа спроведени со поддршка на Програмата за развој на Обединетите нации (УНДП).

За да одговори на прашањето Дали надлежните институции во Република Северна Македонија преземаат мерки и активности за континуирано подобрување на студентскиот стандард, Државниот завод за ревизија изврши ревизија со цел утврдување на ефикасноста на мерките, политиките и проектите, за исполнување на условите во кои работат државните студентски домови во Република Северна Македонија и развој на студентскиот стандард. Ревизијата вклучи и стручно мислење за „Економските трошоци за сместување во државните домови“, и „Перцепцијата на студентите за функционирањето и условите во студентските домови“. Поради важноста на ревизијата, на 27 март 2024 година се одржа презентација и дискусија со засегнатите страни за промовирање на извештајот. Оваа активност е дел од проектот Democracy Works, имплементиран од WFD и финансиран од Британската амбасада во Скопје.

Годишниот извештај за извршените ревизии и работењето на ДЗР е доставен до сите ВРИ, Европскиот суд за ревизија, ИНТОСАИ и ЕУРОСАИ, Делегацијата на Европската Унија во Република Северна Македонија, мисиите на меѓународните организации, како и како одредени дипломатски претставништва во Република Северна Македонија.

На 23 и 24 декември 2024 година, со поддршка од Вестминстер Фондацијата за Демократија, се одржа обука за јавен настап и јавно говорење, насочена кон усовршување на комуникациските вештини за ефективни настапи пред јавноста, за менаџментот и дел од вработените на Државниот завод за ревизија, вклучувајќи прес-конференции, настапи на телевизија и давање изјави и интервјуа.

Во 2024 година, ДЗР, претставуван од главниот државен ревизор потпиша Меморандуми за соработка (МС) со клучните институции во земјата и тоа со Министерството за здравство, Фискалниот совет, Црвениот крст, Министерството за образование и Универзитетот „Свети Кирил и Методиј“ со цел унапредување на соработка, размена на податоци и информации во области на интерес.

Исто така во наредниот период се очекува понатамошното зголемување на видливоста на ДЗР и комуникацијата со засегнатите страни да се одвива преку имплементација на новата Комуникациската стратегија на ДЗР за 2024 – 2027, со поддршка на WFD.

Приоритет 2. Парламентарен надзор

Мерка 1: Воспоставување на механизам за разгледување на ревизорските извештаи и преземените мерки по дадените препораки во ревизорските извештаи во Собранието на Република Северна Македонија

Државниот завод за ревизија навремено и објективно го известува Собранието за своето работење, за ревизорските наоди од спроведените ревизии, му обезбедува поддршка на Собранието во исполнувањето на дел од неговите надлежности преку идентификување и презентирање на неправилности, неусогласености со законските прописи, незаконско постапување со јавните средства и можни случаи на корупција и злоупотреба на службената должност, поради што комуникацијата со Собранието е оценета како особено важна.

Соработката помеѓу ДЗР и Собранието се одвива во континуитет во повеќе насоки и се реализира преку следните форми утврдени со Законот за државната ревизија и Меморандумот за соработка:

- доставување Годишна програма за работа на ДЗР до Собранието заради информирање;

- доставување Годишен извештај за извршените ревизии и работата на ДЗР до Собранието на разгледување, а Собранието донесува заклучоци по истиот;
- доставување конечни ревизорски извештаи до Собранието;
- доставување збирни извештаи од конечни ревизорски извештаи по поделни области.

Во рамки на проектните активности содржани во Твининг проектот „Подобрување на надворешната ревизија и парламентарниот надзор“ МК 18 IPA FI 03 20, спроведени беа повеќе активности, помеѓу кои и следниве:

- Меморандум за соработка помеѓу Собранието на Република Северна Македонија и Државниот завод за ревизија е потпишан на конференцијата за затворање на Твининг проектот на 21.10.2022 година.
- изработени се повеќе пишани процедури на ДЗР и Собранието за доставување и разгледување на ревизорските извештаи и други документи до/од страна на Собранието. Истите ќе бидат конечни по донесување на новиот Законот за државната ревизија и прилагодување на содржината на процедурите со истиот.

Согласно потпишаниот Меморандум за соработка, во 2024 година беа подготвени и доставени до Собранието два збирни извештаи согласно Годишната програма за работа на ДЗР за 2023 година, и тоа:

- збиен извештај за извршени ревизии на финансиски извештаи и ревизии на усогласеност на Единиците на локалната самоуправа и
- збиен извештај за извршени ревизии на регуларност на Јавните здравствени установи.

Во наредниот период, треба да се реализираат следните активности:

- имплементација на склучениот Меморандум за соработка помеѓу Собранието и ДЗР и
- подготовка на финални/предлог процедури во ДЗР и Собранието за доставување и разгледување на ревизорски извештаи и други документи.

Мерка 2: Зајакнување на институционалните капацитети за разгледување на ревизорските извештаи во Собранието на Република Северна Македонија

Во рамките на проектните активности содржани во Твининг проектот „Подобрување на надворешната ревизија и парламентарниот надзор“ МК 18 IPA FI 03 20, во рамките на Компонента 3, беа спроведени повеќе активности, помеѓу кои и следниве:

- подготвен е нов Прирачник „Улогата на Државниот завод за ревизија и Собранието во зајакнувањето на ефикасноста во управувањето со јавните финансии“, и истиот во печатена форма ќе биде доставен до Собранието;
- подготвени се предлог измени на интерните акти на Собранието и
- подготвен е Акциски план со активности за подобрување на соработката помеѓу ДЗР и Собранието за доставување и разгледување на ревизорски извештаи.

Во наредниот период по донесување на новиот Закон за државната ревизија, треба да се реализираат следните активности:

- подготовка на план за обука на пратениците и вработените во Службата на Собранието со цел да се олесни разбирањето на ревизорските извештаи и подготовка за расправа за ревизорските извештаи;
- спроведување на обуки во согласност со Планот за обука на пратениците и вработените во Службата на Собранието со цел да се олесни разбирањето на ревизорските извештаи и подготовката за расправа за ревизорските извештаи и
- спроведување активности за зајакнување на соработката со Комисијата за финансирање и буџет, Парламентарниот институт и Парламентарната буџетска канцеларија на Собранието.

Подготовката на Планот за обука на пратениците и вработените во Службата на Собранието на Република Северна Македонија заради олеснување на разбирањето на ревизорските извештаи и подготовка за дебата за ревизорските извештаи како и подготовката и реализацијата на најмалку три сесии за обука за пратениците и вработените во Службата на Собранието, планирани во рамки на Твининг проектот беа откажани со допис од Собранието. Главна причина за нереализирањето на активностите беше непотпишаниот Меморандум за соработка во периодот кога активностите требаше да бидат реализирани.

Со поддршка на Националниот демократски институт и во 2024 година организирани се повеќе работилници на кои земаа учество претставници од ДЗР и Собранието. Како позначајно се издвојува студиското патување/работилницата организирана и финансирана од НДИ помеѓу Швајцарската парламентарна служба и Службата на Собранието на Република Северна Македонија, во Парламентот во Берн, во периодот од 19 - 20 февруари 2024 година, на која учествуваа претставници од ДЗР и Собранието (Парламентарната буџетска канцеларија и Комисијата за финансирање и буџет).

Од 26 до 27 септември 2024 година беа организирани работилници за размена на искуства и практики во постапката меѓу Врховните ревизорски институции на Република Северна Македонија и Република Швајцарија и Секретаријатот на Собранието и швајцарските парламентарни служби, со поддршка на Националниот демократски институт (НДИ) во рамките на Програмата за парламентарна поддршка, поддржана од Швајцарската агенција за развој и соработка (SDC).

На 1-ви октомври, претставници од Државниот завод за ревизија, како и претставници од Комисијата за финансирање и буџет и Парламентарната буџетска канцеларија учествуваа на првиот од серијата вебинари кои го овозможуваат влијанието на јавниот надзор преку подобро разбирање и користење на резултатите од ревизијата во Парламентот, со фокус на влијанието на финансиската ревизија: Користење на извештаи за информирање на буџетскиот процес. Овој вебинар беше организиран од ИДИ ИНТОСАИ и Интерпарламентарната унија.

Во 2024 година беа разгледани неколку конечни ревизорски извештаи и беше организирана јавна расправа од комисији и тела во Собранието и тоа:

- на четвртата седница на Комисијата за економски прашања, труд и енергетска политика се расправаше за Конечниот извештај на овластениот државен ревизор за извршена ревизија на успешност на тема „Ефективност на мерките за спречување на одливот на високообразовани и стручни кадри“ (08.10.2024 година);
- на втората седница на Комисијата за еднакви можности на жените и мажите, беше организирана јавна расправа на тема „Родова еднаквост на жените од руралните средини преку нивна инклузија на пазарот на труд“ (14.10.2024 година);
- Клубот за младински прашања и политики одржа седница на тема: Конечен извештај за извршена ревизија од Државен завод за ревизија за успешност на тема

„Ефикасност на мерките, политиките и проектите за исполнување на условите во кои функционираат државните студентски домови во Република Северна Македонија и развој на студентскиот стандард“ (4.11.2024 година).

На 22 октомври 2024 година, за прв пат од формирањето на ДЗР, конечен ревизорски извештај за ревизија на успешност беше разгледан на пленарна седница на Собранието „Ефективност на мерките за спречување на одливот на високообразовани и стручни кадри“.

Разгледувањето и дискутирањето по поединечен конечен ревизорски извештај на комисија и на пленарна седница во Собранието произлегува од потпишаниот Меморандум за соработка помеѓу Државниот завод за ревизија и Собранието на Република Северна Македонија, во кој се предвидува разгледување на поединечни конечни ревизорски извештаи на ДЗР.

Столб VIII - УЈФ на локално ниво

Приоритет 1. Фискална децентрализација

Мерка 1: Подобрување на фискалниот капацитет и зголемување на приходите на општините

Со новиот Закон за финансирање на единиците на локалната самоуправа ќе се дорегулира финансиското работење и ќе ја зајакне самостојноста на општините во финансиска смисла, како и ќе се усогласи со одредбите на новиот Закон за буџети.

Со техничка помош на УНДП во 2022 година беше извршена проценка на системот на финансирање на општините и на постојниот Закон за финансирање на единиците на локалната самоуправа. Оваа проценка имаше за цел да ги идентификува слабостите и потенцијалните можности за подобрување на финансискиот систем на локално ниво. Заклучоците и препораките добиени од оваа проценка ќе бидат клучни за подготовката на новиот Закон за финансирање на општините.

Активностите околу подготовката и донесувањето на новиот Закон се одложени имајќи во предвид дека дополнително се направени и измени на новиот Закон за Буџети, при што е одложено стапувањето во сила на одредбите од овој Закон, а кои се однесуваат и на финансиското работење на општините. Активностите ќе започнат да се реализираат во втората половина на 2025 година. Овој одложен почеток на реализацијата на активностите зависи од стапувањето во сила на измените на новиот Закон за буџети, како и од функционалноста на ИФМИС системот кој е клучен за ефективното спроведување и следење на јавните финансии, па неговото функционирање е услов за успешна имплементација на активностите.

Со направените измени во Законот за финансирање на единиците на локалната самоуправа во 2022 година, се обезбеди зголемување на процентот на приходите кои општините ги добиваат од различни извори. Така процентот на приходите од ДДВ кои се распределуваат на општините постепено се зголемуваше од 4,5% на 6%. Во 2024 година, општините добија 6% од наплатениот ДДВ од претходната година, односно 4.202 милиони денари, што е зголемување од 640 милиони денари во споредба со 2023 година. Од приходите од данокот на личен доход во 2024 година, општините обезбедија приход од 6% од наплатениот данок на личен доход од плати на физички лица, согласно нивното место на живеење. Вкупно, ова изнесуваше 1.271 милиони денари, што е зголемување од 352 милиони денари во споредба со 2023 година.

Овие промени обезбедија значително подобрување на фискалниот капацитет на општините и повеќе средства за финансирање на локалните проекти и услуги.

Во текот на 2023-2024 година УСАИД има оформено Проект за унапредување на локалната самоуправа и ревидирање на законската регулатива по однос на локалните даноци. Беа подготвени и презентирани измени на Законот за даноците на имот во Министерството за финансии.

Во овој период со техничка помош ма УНИЦЕФ, Светска Банка и СИГМА направени се анализи на постојните критериуми за распределба на блок дотациите во основното образование и култура и дадени препораки за утврдување на нови критериуми за распределба на блок дотации. Покрај тоа, во рамките на техничката помош од УНДП, беше подготвена компаративна анализа со соседните земји и земјите-членки на ЕУ во однос на распределбата на капитални трансфери, при што беше подготвена Excel алатка за распределба на капитални дотации.

Имајќи во предвид дека овие активности не се во директна надлежност на Министерството за финансии, истите не се предвидени во Програмата за управување со јавни финансии во наредниот период. Сепак, Министерството за финансии ќе биде активно вклучено доколку постојат иницијативи од надлежните министерства кои ќе бараат поддршка или координација.

Мерка 2: Регионален и локален развој

Формираната работна група за изготвување на законски решенија за формирање на Агенција за регионален и локален развој, која беше составена од претставници на различни министерства и институции, во 2023 година направи анализа на искуствата од други земји кои имаат слични институции и предложи можни модели за трансформација на Бирото за регионален развој во Агенција. Министерството за локална самоуправа ја презеде одговорноста да ги обработи насоките на Работната група и да ја подготви информацијата која беше доставена до Владата. Владата, по разгледувањето на предложените сценарија, донесе одлука да преземе мерки за изготвување на законски решенија, кои ќе овозможат формирање на новата Агенција за регионален и локален развој. Имајќи во предвид дека овие активности не се во согласност со Програмата на Владата 2024-2028 година оваа активност нема да се реализира во наредниот период.

Приоритет 2. Финансиска дисциплина, транспарентност и отчетност на локално ниво

Мерка 1: Зголемување на финансиската дисциплина

Со измените на Законот за финансирање на единиците на локалната самоуправа од август 2022 година, се обезбедува пореално планирање на буџетите на општините, при што сопствените приходи во буџетот на општините може да се планираат со пораст од 10% од просечно реализираните приходи во последните три

години. При тоа се дава можност доколку општината заклучно со третиот квартал има реализација на сопствените приходи над 75% од планираните, дополнително да ги зголеми приходите до максимум 20%, почнувајќи од 2025 година. За 2024 година приходите се планираа со зголемување од 15% над просекот со дополнителни 15% заклучно со третиот квартал. Како резултат на ова фискално правило на крајот од годината се констатира дека процентот на реализација е над 90% што укажува на подобро планирање на приходите.

Во 2025 година приходите се планираат со пораст од 10% со дополнителни 20% доколку реализацијата на сопствени приходи заклучно со третиот квартал надминува 75% од планираните. Во овој период, буџетите на ЕЛС редовно се следат и контролираат дали се подготвуваат во согласност со постоечките законски прописи, а истовремено се следи и извршувањето на буџетот.

Во ЕСПЕО системот, се следат доспеаните ненамирани обврски што општините треба да ги платат. Општините податоците ги внесуваат на месечно ниво, а на веб страната на Министерството за финансии се објавуваат квартални податоци.

Кварталното следење на доспеаните обврски и исполнување на условите за прогласување на финансиска нестабилност е особено важно за навремено идентификување на општини кои можат да се соочат со проблеми во управувањето со своите финансии. Ова може да биде предуслов за воведување на мерки за заштита на финансиската стабилност.

Кога ќе се утврди дека некоја општина ги исполнува условите за прогласување финансиска нестабилност, а таа не е прогласена како таква, се известува Финансиската инспекција.

Во наредниот период, продолжувањето на мониторингот на доспеаните ненамирани обврски на општините е од клучно значење. Со редовно следење на овие обврски, можат да се превенираат ситуациите во кои општините не ќе можат да ги исполнат своите финансиски обврски. Континуираното следење на исполнувањето на условите за прогласување финансиска нестабилност е од клучно значење за навремено утврдување дали некоја општина треба да биде прогласена за финансиски нестабилна.

Мерка 2: Зголемување на транспарентноста и отчетноста во работењето на општините

По влегувањето во сила на новиот Закон за финансиската инспекција во јавниот сектор („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр.19/23), на 7 февруари 2023 година, во извештајниот период заклучно со 31 декември 2024 година, согласно законските надлежности утврдени во истиот, постапено е по

вкупно 261 поднесена пријава за финансиска инспекција кај субјектите од јавниот сектор на локално ниво.

Објавувањето на податоци за финансиите на општините и нивната транспарентност игра важна улога во управувањето со јавните средства и обезбедувањето на финансиска отчетност. Така во овој период на веб-страницата на Министерството за финансии објавени се податоци за реализираните приходи и расходи на општините за четвртиот квартал 2023 и трите квартали од 2024 година, податоци за доспеаните неплатени обврски од ЕСПЕО системот, Завршната сметка на Буџетот на Република Северна Македонија за 2023 година, вклучувајќи ги завршните сметки на општините. Со поддршка на УНДП се објавуваат финансиски индикатори на веб-страниците на општините и Министерството за финансии, Објавувањето на финансиските индикатори од периодичните финансиски извештаи за околу 55 општини на нивните веб-страници, како и на веб-страницата на Министерството за финансии, овозможува јавен увид во финансиите на општините и олеснува следење на нивната финансиска состојба.

Идните чекори што ќе се преземат во наредниот период се насочени кон подобрување на транспарентноста, отчетноста и навременото објавување на финансиските податоци. Овие активности ќе го подобрат управувањето со јавните ресурси и ќе помогнат во мониторингот на финансиската состојба на општините.

7. Следење и координација

Во Програмата за реформа на УЈФ за 2022-2025 се утврдени показатели и таргети по година за секоја планирана активност. Во врска со потсекторот УЈФ, Рамката за оценка на резултатите (Performance Assessment Framework) ги интегрира

Процесот на следење се заснова на рамката за управување и координација на реформата на УЈФ, која се состои од следните структури, воспоставени на сите хиерархиски нивоа во процесот на донесување одлуки.

- Совет за УЈФ
 - Работна група за УЈФ
 - координатори за приоритети
 - Одделение за координација во рамки на Министерство за финансии.
-

показателите и таргетите за Програмата за реформа на УЈФ, а одговорностите за собирање и обработка на податоци се распределени врз основа на системот за следење и известување предвиден во Програмата за реформа на УЈФ.

Цврста политичка заложба за исполнување на реформските цели утврдени во Програмата за реформа

на УЈФ 2022 - 2025 година се обезбедува преку Советот за УЈФ.

На 14 јуни 2022 година од страна на Владата е донесена нова Одлука за формирање на Совет за УЈФ, како клучно тело од структурата за управување, координација,

следење и известување за спроведувањето на Програмата за реформа на управувањето со јавни финансии 2022 - 2025 година.

Во март 2024 година Советот на УЈФ спроведе консултација во писмена форма за одобрување на Нацрт извештајот за следење на спроведувањето на Акцискиот план за Програмата за реформа на управувањето со јавни финансии за 2024 година, за периодот јануари – јуни 2024 година, по што во текот на месец август 2024 година, Нацрт-Извештајот беше усвоен од страна на Владата.

Секторската работната група за УЈФ е техничко работно тело основано од страна на министерот за финансии заради подготовка, следење и известување за Програмата за реформа на УЈФ. Истата се состои од членови и набљудувачи номинирани од релевантните институции кои се вклучени во работи поврзани со секторот на УЈФ (министерства и други јавни субјекти, граѓански организации, донаторска заедница). Работна група е првично основана со Решение на министерот за финансии донесено на 10 јуни 2015 година, при што истото е изменувано и дополнувано повеќе пати, а последната измена е направена на 03.07.2023 година.

Одделението за ИПА и НПАА во рамки на Министерството за финансии го претставува Одделението за координација, кое има улога на технички секретаријат за поддршка на функционирањето на Работната група за УЈФ и Советот за УЈФ. Генерално, неговите задачи ќе се состојат од техничка подготовка на состаноците на Советот за УЈФ и на Работната група за УЈФ и подготовка на обединети извештаи за напредокот во спроведувањето на реформите во рамките на секој приоритет и обединети годишни акциски планови, врз основа на инпутот обезбеден од страна на координаторите за приоритети.

Овие работни тела, исто така, ја обезбедуваат потребната координација помеѓу сите стратегии и политики за потсистемите на УЈФ (Стратегија за развој на ЈВФК, Стратегија за реформа на даночниот систем, Стратегиските планови на УЈП и ЦУРСМ), како и другите релевантни национални стратегии, како што е Стратегијата за реформа на јавната администрација.

Редовно се одржуваат состаноци на СРГ за УЈФ и на ниво на политики и на техничко ниво.

На техничко ниво, состаноците на СРГ се одржуваат за конкретни мерки за под-области на УЈФ, вклучувајќи го и програмирањето и спроведувањето на ИПА II и ИПА III.

На 21 март 2024 година, се одржа технички состанок со СРГ за УЈФ на кој беше дискутиран Нацрт-извештајот за следење на спроведувањето на Акцискиот план за 2023 година за Програмата за реформа на УЈФ за периодот од јануари - декември 2023 година и Нацрт Програмата за реформа за УЈФ 2024-2027 година со Нацрт Акцискиот план за 2024 година.

8. Финансирање на ПФМ Програмата за 2024 година

Во Табелата подолу е прикажано планирањето и извршувањето на буџетот за спроведување на реформските активности од Програмата за реформа на УЈФ за 2024 година.

Столб	Приоритет	Буџет (Евра)					
		Национален буџет		Надворешни средства		Вкупно	
		Планирани 2024	Реализирани	Планирани 2024	Реализирани	Планирани 2024	Реализирани
I Економска анализа, макроекономска и фискална рамка	1.Предвидување и известување на приходите	0	0	200.000	50.000	200.000	50.000
	2.Економски анализи и макроекономски предвидувања	118.669	79.231	116.000	116.000	234.669	195.231
	3.Зајакнување на управувањето со јавен долг	12.240	0	0	0	12.240	0
II Мобилизација на приходи	1.Даночна и царинска политика	0	0	170.000	0	170.000	0
	2.Даночна администрација	2.577.000	0	0	0	2.577.000	0
	3.Царина	440.000	440.000	350.000	350.000	790.000	790.000
III Планирање и буџет	1.Буџетско планирање	12.000	12.000	112.300	112.300	124.300	124.300
	2.Зајакнато управување со јавни инвестиции	0	77.971	0	64.000	789.100	141.971
	3.Ефективни инструменти согласно планот за забрзан економски раст	0	0	0	0	0	0
IV Јавни набавки	1.Политика за јавни набавки	80.000	15.500	0	0	80.000	15.500

	2.Јавно приватно партнерство (ЈПП)	0	0	0	0	0	0
	3.Механизам за жалби	0	0	0	0	0	0
V Интегрир ани јавни финансии	1.ИФМИС	0	0	0	0	0	0
	2.Зајакнување на сметководството на буџетите и буџетските корисници	0	0	0	0	0	0
	3.Академија за јавни финансии	56.000	0	0	0	56.000	0
VI Јавна внатрешн а финансис ка контрола	1.Финансиско управување и контрола	0	0	10.000	10.000	10.000	10.000
	2.Внатрешна ревизија	10.000	10.000	10.000	10.000	20.000	20.000
	3.Финансиска инспекција	0	0	0	0	0	0
VII Надвореш на контрола и парламен тарен надзор	1.Надворешна ревизија	0	0	327.000	200.000	327.000	200.000
	2.Парламентарен надзор	0	0	130.000	20.000	130.000	20.000
VIII УЈФ на локално ниво	1.Фискална децентрализација	7.000	0	0	0	7.000	0
	2.Финансиска дисциплина, транспарентност и отчетност на локално ниво	35.600	0	0	0	35.600	0
Вкупно		3.348.509	634.702	1.425.300	932.300	5.562.909	1.567.002
Приоритет 3 (ГАП инструменти)		0	0	0	0	0	0
Вкупно без Приоритет 3 (ГАП инструменти)		3.348.509	634.702	1.425.300	932.300	5.562.909	1.567.002

Прилози:

Прилог 1: Матрица за следење на ПФМ Програмата за 2024 година

Прилог 2: Процена на ризикот за Програмата за реформа на УЈФ за 2024 година

Прилог 3: Селектирани резултати постигнати во периодот 2022-2024